

Delavska enotnost

Glasilozveze sindikatov Slovenije

V. d. glavnega urednika Franček Kavčič
V. d. odgovornega urednika Marjan Horvat

Ljubljana, 21. julija 1989
številka 28, letnik 48, cena 5.200 dinarjev

Poletje v Ljubljani. Nič kaj veseli obrazi, pa naj gre za lokale, tržnico ali boljši trg. Kaj dosti nasmeška ne bo tudi zaradi oživitve stare Ljubljane s kulturno-zabavnimi prireditvami. Kriza se je zažrla v nas.

Slika: Sašo Bernardi

Za 22. julij, dan
vstaje
slovenskega
naroda,
iskreno
čestitamo!

Na četrtkovem posvetu sindikalnega političnega aktiva Slovenije so naredili tudi prvo bilanco prizadevanj sindikata pri oblikovanju sprememb slovenske ustave. Povsem normalno je, da se je sindikalno vodstvo v vseh postopkih lotevalo te naloge z vidika položaja delavca in vloge sindikata v razmerah tržnega gospodarstva, ekonomske demokracije in večjih političnih svoboščin. Če na grobo povzamemo razmišljanje člana predsedstva RS ZSS Dušana Rebolja ob tej bilanci, in ob že objavljenem delovnem gradivu za predlog sprememb slovenske ustave, potlej smo lahko z doseženim zadovoljni, vendar bo kljub temu potrebno nekatere stvari še doreči in storiti vse, da se uveljavijo. Med bistvenimi pridobitvami je po Reboljevem mnenju drugačna opredelitev vloge sindikata v ustavnem besedilu, ki mu omogoča neodvisno vlogo, svobodno in prostovoljno združevanje delavcev v sindikate, kar je bržkone priznavanje sindikalnega pluralizma in tudi najbolj ostra sprememba vloge neke družbenopolitične organizacije v ustavnem tekstu. To pomeni tudi, da sindikati delujejo svobodno, skladno s svojimi statuti in da njihovega delovanja ni moč omejevati z zakoni in statuti organizacij združenega dela. Doslej je namreč država lahko s predpisi opredeljevala vlogo sindikata, področja in smeri delovanja. Kaj to pomeni za doslej sprejeta zakonska besedila in še posebej statute podjetij, je jasno kot na dlan. Spremeniti! Mar ne? Sprejeti so tudi predlogi sindikata, ki omogočajo organom ZSS status pooblaščenega predlagatelja zakonov in ukrepov v skupščinskem sistemu, ko gre za ekonomske in socialne pravice delavcev in tudi kot nosilca vseh postopkov pred ustavnim sodiščem.

Ob teh predlogih je Zveza sindikatov Slovenije predlagala tudi, da se v 158. členu ustave črta določilo, ki opredeljuje sindikat kot nosilca kandidacijskega postopka pri volitvah in zahteva, da se nanovo in jasneje opredeli sistem sporazumevanja in dogovarjanja, ki mora vsebovati tudi kolektivna pogajanja, kar naj bi bil v tržnih razmerah temeljni instrument in način za urejanje pravic in obveznosti delavcev v vseh oblikah lastninskih odnosov. Gre seveda za zahtevo, da je sindikat partner v tem sporazumevanju, dogovarjanju in kolektivnem pogajanju. V ustavni komisiji ta dva amandmana nista sprejeta. Rebolj je ob tem dejal, da mora biti tehnična izvedba volitev stvar države, ne pa sindikata, kot doslej, kar pa seveda ni sprto z vlogo sindikata in njegovimi nalogami v kandidacijskem postopku, torej v smislu predlaganja in podpiranja kandidatov in njihovih programov in zagotavljanja demokratičnosti teh postopkov. Pri opredelitvi, da

Sindikalna stališča v ustavnih spremembah

mora biti sindikat udeleženec v sporazumevanju, dogovarjanju in kolektivnem pogajanju, zгода še ni končana. Očitno bodo ponovno oblikovali dopolnila in to tistega temeljnega načela ustave, ki govori o uveljavljanju trga in obvladovanju stihije trga s sporazumevanjem in dogovarjanjem, kamor je potrebno vključiti kolektivno pogajanje ali pa v slabšem primeru to dopolniti v normativnem delu slovenske ustave. Pri oblikovanju ustavnega besedila o graditvi ekonomskega sistema in položaja delavca so sindikati zahtevali, da se v ustavo, tako kot to velja za pravico do samoupravljanja, za odločanje o razširjeni reprodukciji, zapiše tudi pravica delavcev, da na podlagi dela soodločajo o temeljnih vprašanjih njihovega ekonomskega in socialnega položaja, ko gre za mešano, zasebno ali združeno lastnino, kajti po njihovem mnenju to ne more biti prepuščeno le zakonski regulativi ali morebitnim kolektivnim pogodbam. Namen je jasen: odpraviti različen družbenoekonomski položaj, v katerega je potisnjen delavec, na glede na lastnino. Od tod tudi zahteva po ustavno zagotovljeni pravici samoupravljanja na podlagi dela, ki je ravno tako kot pravica do samoupravljanja temeljna pravica, ki je ni moč prepuščati zakonskemu urejanju, čeprav moramo ob tem upoštevati različno kakovost in obseg pravic, kar je odvisno od različnih oblik lastnine. Ta zahteva sindikatov je sprejeta, toda po njihovem mnenju ni vse urejeno glede zavarovanja delovnih razmer in samostojnega odločanja o delu dohodka oziroma dobička, ki pripada delavcem. Do dokončnega oblikovanja ustave je potrebno rešiti tudi to vprašanje in videti, ali spada v ustavni ali zakonski kontekst. Stališča sindikata do sestave delavskega sveta in obvezno upoštevanje njegovih stališč pri sklepanju o nekaterih temeljnih vprašanjih, ki zadevajo delavce in njihov položaj, so upoštevana. O urejanju tehnoloških presežkov delavcev so v sindikatu že prej menili, da so določbe zvezne ustave preveč toge. Zelo na kratko bi lahko strnili, pač skladno s časi, ki prihajajo, zahtevo slovenskih sindikatov v misel, da se ne borijo več za zavarovanje delovnega mesta, temveč za varstvo delavčeve zaposlitve in to tedaj, ko gre za tehnološke izboljšave in tedaj, ko gre za organizacijske in druge spremembe v organizacijah združenega dela, saj vse prinašajo takšne ali drugačne presežke delavcev. Sindikati so zahtevali, da se opredeli obveznost podjetij in še posebej družbenopolitičnih skupnosti pri zagotavljanju sredstev za pre zaposlitev delavcev v primeru presežkov in hkrati tudi odgovornost družbenopolitičnih skupnosti v tem primeru, ki je bila doslej izključno na ramenih podjetij. To so pravzaprav zahteve, ki izhajajo iz mednarodnih konvencij, ki jih je podpisala tudi Jugoslavija, čeprav tega nekateri ne razumejo in se tako kot Gospodarska zbornica zavzemajo le za zagotavljanje socialne varnosti tako imenovanih presežkov delavcev, kar je milo rečeno celo pod ravno varnostjo, ki jo omogoča zvezna ustava. O teh vprašanjih so bile žolčne razprave in končni rezultat je dogovor, da se v tem primeru uveljavljajo rešitve zvezne ustave. Dodan pa je nov odstavek, da zakon določa pravice in pogoje, pod katerimi delavcu lahko preneha delovno razmerje, in kar je še posebej pomembno, da zakon ureja pravice in obveznosti podjetij in družbenopolitičnih skupnosti pri uveljavljanju teh pravic delavcev in tudi obveznosti pri zagotavljanju sredstev za te namene.

Dušan Rebolj je ugodno ocenil tudi uveljavitev sindikalnih in drugih zahtev na področju urejanja samoupravnega in interesnega organiziranja, političnega sistema in drugih delov ustavnega gradiva, kar bo zagotavljalo tudi sindikatu samostojno in neodvisno nastopanje na vseh področjih družbenega dela, človekovega ustvarjanja in prizadevanja.

Marjan Horvat

**Najnižji osebni dohodek,
izračunan na podlagi
življenjskih stroškov
junija letos, je 3.110.000
dinarjev, zajamčeni pa
2.400.000 dinarjev**

**Nova sindikalna lista na
2. strani**

Več o posvetu na 4. strani.

Naš vsakdanjik v Domu sindikata

Prejšnji teden sta se zvezno sindikalno vodstvo in delovna skupnost v Domu sindikata v Beogradu soočila na pravi način z jugoslovansko krizo in dramatičnostjo jugoslovanskega delavskega vsakdanjika: v zvezni sindikalni blagajni ni bilo dovolj denarja niti za plače, kaj šele za normalno opravljanje vseh (ne)potrebnih funkcij zveznega vodstva. Ta neprijetna in bržkone za marsikaterga delavca v zveznem svetu tudi dovolj dramatična soočitev z jugoslovansko krizo ima kajpak še nekaj političnih razsežnosti, ki se jim jugoslovansko sindikalno vodstvo ne bo moglo izogniti. Gre za nedisciplino republiških in pokrajinskih svetov zveze sindikatov pri izločanju 6,8% članarine za zvezno vodstvo, in da bo mera polna, je bilo sindikalno vodstvo očitno premalo budno, vsaj dokler ni začela teči voda v grlo. Kako, kdaj in če ne, zakaj nekateri ne izpolnjujejo svojih obveznosti pravočasno in v dogovorjenih okvirih.

Prava zmeda je očitno že ob tem, od česa vzeti 6,8% za zvezno sindikalno blagajno. Očitno je le, da je vsak delal po svoje in jemal za osnovo tisto, kar mu je najbolj ustrezalo: enkrat dejansko število članov sindikata in izplačane osebne dohodke, drugi število zaposlenih in povprečne osebne dohodke v republiki in pokrajini, tretjič spet eno in drugo, vendar v nekakšnem povprečju in tako naprej. Zategadelj tudi ni čudno, če se v republikah in pokrajinah pritožujejo, da so odvedli v zvezno sindikalno blagajno več kot to trdi nadzorni odbor sveta zveze sindikatov Jugoslavije, vendar noben ni to storil skladno z dogovorjenimi načrti. So primeri, denimo iz Črne gore, da črnogorsko vodstvo ni poslalo niti 80% potrebnega »prispevka« za zvezni svet. Makedonci so poslali za 36% premalo, iz ožje Srbije manjka 40%, Slovenci pa po teh računih 16% premalo.

Beograjski sindikati menda sploh ne namenajo ustrezne vsote članarine Srbiji, in ker gre kaj-

pak za veliko denarja, se to pozna tudi v zvezni blagajni. Najlažje bi bilo kajpak zdaj skleniti, da morajo vsa republiška in pokrajinska vodstva svoje deleže poravnati in tako omogočiti normalno delovanje zveznemu svetu. Navsezadnje je danes vsakomur jasno, da lahko sindikat postane samostojna in neodvisna organizacija samo na osnovi samofinanciranja. Vendar je kot na dlani jasno, da se bo bržkone že pred zveznim sindikalnim kongresom potrebno dogovoriti, kaj je lahko in bo v pri-

hodnje v pristojnosti zveznega sveta, kako racionalizirati njegovo delovanje in narediti potrebno selekcijo tudi v delovni skupnosti in vse to z namenom, da je v funkciji uresničevanja interesov delavskega razreda, republiških in pokrajinskih organizacij ne pa, žal prepegosto, forum, ki opravlja tudi tisto, kar bi lahko drugje bolje in hitreje opravili.

Nenazadnje pa dolgovi, ki jih imajo posamezne republiške in pokrajinske organizacije do zvezne blagajne, naravnost kažejo še na to, da je dogajanje naroda ali pa Rakoviških delavcev pred zvezno skupščino in njihov jugoslovanski patriotizem le ena plat odnosa, besednega predvsem, do »enotnosti«, druga pa je temnejša: drugi naj plačajo, mi bomo pa govorili!

Marjan Horvat

Poziv sindikalnim organizacijam!

Podaljšanje razprave o zakonu o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja moramo v sindikalnih organizacijah izkoristiti, ne oziraje se na čas letnih dopustov. Razpravo je potrebno pripraviti še posebej v podjetjih, delovnih skupnostih in organizacijah družbenih dejavnosti.

Organizacije in organi ZSS nosijo vso odgovornost za to, da bodo v razpravi delavci temeljito seznanjeni z bistvom rešitev v predlogu zakona in da bodo prišle do veljave nadaljnje zahteve, mnenja in predlogi delavcev o vprašanih, ki bi jih bilo potrebno še vgraditi v besedilo zakona.

Za učinkovito razpravo je potrebno posebno pozornost posvetiti vprašanjem:

- koliko predlagani zakon po mnenjih delavcev odpira prostor za večjo deregulacijo gospodarjenja, za več svobode, motivacijo in stimulacijo delavcev in koliko so dane možnosti, da se urejajo pravice in obveznosti do dela in iz dela z večjo samostojnostjo podjetja.

- Kako urediti, da bodo pravice delavcev v družbenih in drugih oblikah organiziranja podjetij resnično enake.

- Kako postaviti mesto in vlogo organizacij in organov ZS ter odgovornost samoupravnih in poslovnih organov do sindikata?

- Kako zagotoviti večjo pravno varnost in varstvo delavcev glede na novo vlogo poslovnih organov, zlasti v primerih zlorab pri uveljavljanju pravic delavcev.

- Varovanje pravic in položaja delavcev, kadar postane njihovo delo nepotrebno iz tehnoloških, ekonomskih in drugih razlogov.

- Varstvo delavcev v vseh možnih oblikah razporejanja delavcev na druga dela in naloge ter prevzemanje delavcev v druga podjetja.

- Urejanje delovnega časa ter možnosti prehoda na krajšanje delovnega časa.

- Ustavna pravica delavcev do stavk in pravice ter obveznosti, ki morajo biti urejene v tem zakonu.

Glede na to, da bo zakon v postopku sprejemanja v drugi polovici septembra, predlagamo, da javno razpravo končamo do 5. septembra 1989.

Miha Ravnik, predsednik RS ZSS

Anketa med trgovci

DRAGO LEPLJENJE NOVIH CEN

Skoraj vsakodnevne podražitve, ki nas kupce spravljajo že v obup, prizadenejo tudi trgovce. Vsaka pošiljka blaga je dražja in spreminjati morajo tudi cene artiklov, ki so ostali na policah. To pa še ni najhujše. Ob vsaki podražitvi morajo narediti delno inventuro in z zapisnikom ugotoviti staro zalogo, ki se ji je spremenila cena. To pa ni majhno delo in dodatna obremenitev za zaposlene v trgovini. Poklicali smo nekaj poslovdij ljubljanskih trgovin in jih povprašali kako to gre.

Marija Jaklič, poslovdinja Emona centra Koseze: »Blago dobivamo dvakrat na teden, posebno živila. Skoraj bi lahko rekla, da so cene vsakokrat višje. S popisom zalog imam ogromno dela, zato naročamo le toliko, kolikor sproti prodamo. Tako skoraj 90% artiklov prodamo po isti ceni. Zalog pa se otepamo tudi zaradi obveznega plačila. Navadno se blago podraži z novo pošiljko. Nekateri izdelki, kot so mleko, sladkor, olje itd. pa tudi s posebnim sporočilom. Nekaterim izdelkom, posebno beli tehniki, ne zvišuje-

mo cen, dokler ne prodamo stare zaloge.«

Olga Groznik, namestnica poslovdije Elektrotehne na Titovi 63: »Vsaka pošiljka ima tudi nove cene, in če upoštevate, da imamo blizu tisoč različnih artiklov, v glavnem drobnarj elektromateriala, si lahko predstavljate, kakšno dodatno delo to predstavlja, ko moramo staro zalogo prešteti in izračunavati razliko v ceni. Da pa bi znali ceno vsaj za večino artiklov, je nemogoče. Za vsakega je treba pogledati v cenik.«

Aleksander Jerič, poslovdja

Metalke na Topniški 9: »Seveda imamo več dela, saj se cene spreminjajo vsak teden. O inventurah in zapisnikih pa ne bi govoril. Samo včeraj se je črna metalurgija podražila od 10 do 100 odstotkov. Gradbeni material se je, recimo, junija podražil od 50 do 60%, od novega leta pa za 400 in tudi več odstotkov. Samo včeraj smo spremenili cene 400 artiklov.«

Zdenka Pavšič, poslovdinja Mercatorjeve trgovine v Fužinah: »Sprememb skoraj ne dohajamo več, saj se vsak dan spreminjajo. Najtežje pa je, ker jih poslušamo mi, trgovci, od kupcev, seveda, čeprav smo za to najmanj krivi. Največ časa nam požre inventura. Imamo pa veliko prednost pred drugimi trgovinami, ker imamo blagajne računalniško vodene in obračunavajo s kodami, to so posebne oznake na artiklih. Spremeniti moramo le ceno za posamezno kodo v računalniku. Tisti artikli, ki so kodirani v naši trgovini, niso opremljeni z nalepkami s ceno. Tako nam za te artikle ni treba odstranjevati starih in lepiti novih nalepk. Blagajničarka pa mora kljub vsemu, žal, še za precej artiklov vedeti šifre in to za vse tiste artikle, ki niso kodirani. **Andrej Agnič**

Sindikalna lista

Povprečni OD v gospodarstvu SRS v preteklih treh mesecih: 3.006.112
Povprečni OD v gospodarstvu SFRJ v preteklih treh mesecih: 1.997.003

I. PRAVICE IZ DELA IN GOSPODARJENJA

1. Najnižji osebni dohodek 3.110.000 din 13. 7. 89
2. Najnižji zajamčeni osebni dohodek 2.400.000 1. 8. 80
3. Pogoji za delo:
 - izmensko delo 10% mesečne akontacije osebnega dohodka delavca za živo delo
 - nočno delo 30% mesečne akontacije osebnega dohodka delavca za živo delo
 - delo v nedeljah 50% mesečne akontacije osebnega dohodka delavca za živo delo
 - delo na dan zveznih in republiških praznikov 50% mesečne akontacije osebnega dohodka delavca za živo delo
 - deljen delovni čas prekinitve več kot eno uro 240.489 din prekinitve več kot dve uri 480.978
 - 4. Nadurno delo 50 mesečne akontacije osebnega dohodka delavca za živo delo
 - 5. Osebni dohodki pripravnikov 70% OD za naloge, za katere se pripravnik usposablja in dosega predviden rezultat (OD pripravnika ne sme biti nižji od zajamčenega OD)
 - 6. Faktor delovne dobe 0,5% od akontacije OD za živo delo za vsako izpolnjeno leto delovne dobe

II. NADOMESTILA OSEBNIH DOHODKOV

1. Nadomestilo za letni dopust in državne praznike mesečna akontacija osebnega dohodka delavca za živo delo
2. Druga nadomestila:
 - usposabljanje in izobraževanje po programu OZD
 - delo v mladinskih brigadah
 - krvodajalske akcije
 - opravljanje samoupravnih in družbenopolitičnih nalog, zastoji v delovnem procesu (čakanje na delo zaradi izpada energije, pomanjkanja surovin)
 - izpad delovnih ur zaradi stavke, ko se ure ne nadomestijo
 - druge oblike odsotnosti z dela v skladu s samoupravnimi splošnimi akti

III. PREJEMKI SKUPNE PORABE

1. Regres za letni dopust (oblikovanje mase) 1.803.667 din
2. Jubilejne nagrade
 - za 10 let 1.503.056 din
 - za 20 let 2.254.584 din
 - za 30 let 3.006.112 din
3. Nagrade ob starostni ali delovni upokojitvi 9.018.336 din
4. Solidarnostne pomoči (vselej na predlog OOZS) 3.006.112 din
 - pomoč družini umrlega delavca
 - pomoč delavcu v primeru elementarne nesreče

5. Odpravnina delavcu, ki zaradi zmanjšane obsega dela ali prenehanja poslovanja organizacije, preneha delovno razmerje 18.036.672 din

IV. MATERIALNI STROŠKI V ZVEZI Z DELOM IN OPRAVLJANJEM DELA

1. Regres za prehrano med delom 601.222 din
2. Nagrade za uspešno opravljeno proizvodno delo oz. delovno prakso
 - učenci 1. letnik 300.611 din
 - 2. letnik 360.733 din
 - 3. letnik 450.917 din
 - 4. letnik 511.039 din
 - študenti 1. in 2. letnik 1.803.667 din
 - 3. in 4. letnik 2.404.890 din

- Dnevnice za službena potovanja v državi
- cela dnevnic nad 12 ur 159.760 din
 - polovična dnevnic od 8 do 12 ur 81.478 din
 - mini dnevnic nad 6 ur, če je potovanje dve uri pred začetkom ali dve uri po preteku delovnega časa 59.111 din
 - 4. Stroški prenočnine predložen račun, razen za hotel luksuzne kategorije
 - prenočnina v luksuznem hotelu de-lux 139.790 din
 - prenočitev brez računa 59.910 din
 - 5. Terenski dodatek (nastanitev, prehrana za delo na terenu) 119.820 din
 - 6. Kilometrina 3.000 din
 - 7. Prevoz na delo cena javnega prevoza
 - 8. Ločeno življenje 2.104.278 din

V. PRAVICE ČLANA ZSS

(kategorije, ki se ne uresničujejo v samoupravnih splošnih aktih in so za informacijo članom ZSS)

- pravica do brezplačne pravne pomoči in varstva
- pravica do sindikalne pomoči v primeru večje nesreče člana ZSS ali njegove družine, v primeru bolezni oziroma, ko za pomoč zaprosi
- da zahteva pomoč organizacij in organov sindikata, kadar so kršene njegove samoupravne, človečanske in državljanske pravice
- da dobi varstvo sindikata pri uveljavljanju pravice do dela in pravice iz dela

V precepu med pluralizmom in »revanšizmom«

Kritika sedanje družbene ureditve in razmer je – če hočemo ali ne – kritika zveze komunistov. Večina kritik nanjo pa leti zaradi skoraj popolnega zanemarjanja in zapostavljanja človeka, ki mu je odločujoči krog v partiji postavil nekakšen vseobčji kolektivizem. Poudarjanje skupnosti v razmerju do posameznika (praviloma v njegovo škodo) je imelo nekakšno opravičilo in smisel v času boja komunistov za oblast (v revoluciji) oziroma konkretno pri nas tudi v času narodnoosvobodilnega boja. Toda po zmagi in prevzemu oblasti je vodilni krog partije to kolektivistično idejo zlorabil za manipuliranje s posameznikom, čeprav so tudi številni komunisti verjeli, da bo nova ureditev zagotovila ravno človekov (posameznikov) razmah in razcvet.

Vodilni komunisti so tako tudi dejansko govorili, le da so stalno »našli« kakšen razlog, ki tega »še ni« dovoljeval, če povemo poenostavljeno. Zloraba pomena enotnosti in skupnosti je torej povzročila grobo zapostavljanje človeka (razen vodilnih ljudi, ki so omenjeno stanje prejudicirali). Humaniteta v smislu spoštovanja in upoštevanja človeka je bila ena od najsenčnejših stvari partijske monopolne oblasti. Lahko bi rekli, da je s tem partija zatajila (zgrešila) svoj temeljni cilj. Zato so vse druge napake v krojitvi družbenega razvoja samo logična posledica zgrešenega ključnega cilja.

Dejansko opažamo, da je najostrejša kritika na partijo vselej, v zadnjem času pa samo še bolj zgoščeno, letela na račun njenega odnosa do človeka, do njegovih pravic in svoboščin, najbolj pa do zakonitosti in enakosti pred zakonom. Kritiki, posebej novonastajajoči politični subjekti, najuspešnejše »tolčejo« zvezo komunistov prav na tej točki. Optimistično gledano bi to lahko pomenilo, da bodo v primeru zmage na svobodnih in poštenih volitvah ti subjekti zagotovili ono, kar je vodilni krog partije (zaradi iluzij ali povsem namerno) do skrajnosti za-

marjanja pravic in interesov srbskega naroda.

Vse to so kajpak na zunaj vidni znaki nestrpnosti, ki vlada v državi, in skrivajo težko gospodarsko stanje v posameznih njenih delih, ponekod huje, drugod manj hudo, vendar povsod težko. Ne bo jih moč premagati z zastavami prebujajočega nacionalizma, izvozom takšnih in drugačnih revolucij in bržkone tudi o pred javnostjo skritimi medrepubliškimi diplomatskimi srečanji, ki se slej ko prej izrodijo v grde kompromise, ki so staro državo pripeljali v prepad. Edina opcija, ki je sposobna »preživeti« to državo in urediti mednacionalne odnose, je tista, ki bo zasnovana na politični demokraciji in tržni ekonomiji ki najbolj demokratično deli kolač po koščkih. Šele na tej osnovi je možna tudi federativna skupnost narodov v Jugoslaviji, ki temelji na skupnem interesu za njihov posamični razvoj, je lahko pozitivni dejavnik za trdnost skupnosti, na načelu prostovoljnosti in sistema, ki omogoča samoodločbo in demokratično uveljavljanje vseh interesov. Samo Jugoslavija kot uspešen projekt družbenega razvoja so pred kratkim dejali tudi na seji slovenskega CK kot federacija prostovoljno združenih narodov in narodnosti in kot država odprtega demokratičnega socializma je za svoje narode in ljudi lahko privlačna. Bodo sedanja medrepubliška srečanja uveljavila takšno opcijo prihodnjega družbenega razvoja? Bo na tem zasnovana tudi že večkrat preložena seja jugoslovanskega komunističnega vrha o mednacionalnih odnosih v državi? Odgovor na to je treba počakati tudi zato, ker dvomimo, da bi Milošević, ki se sicer tudi v tujih sredstvih obveščanja prilizuje tej javnosti, tudi protislovno, pa vendarle, kot velik demokrat, sposoben ustaviti sedanji plaz prebujene nacionalistične evforije v svojem narodu!? Od dogajanja v Srbiji pa je objektivno veliko odvisno, kajti njena nemoč reševati hude gospodarske probleme bi lahko sedanje srbsko vodstvo še naprej potiskalo v pozicijo, da vidi vzroke za obubožanje delavskega razreda, slabo gospodarjenje, zgrešene investicije povsod drugod, le v svojem okolju ne.

postavil. Toda ali bo nujno res tako?

Znano je namreč, da je tudi komunistična stranka v času bojev za oblast (in tudi pozneje!) obljubljala same lepe stvari – predvsem pa one, ki jih prejšnji oblastniki niso zagotovili.

Ob tem se nam nujno zastavlja vprašanje, ali se ustvarjalci in brezprizivni varuhi prejšnjega (monističnega, državopartijskega) koncepta danes bojijo revanšizma. Pogosto je slišati črnogledne napovedi, da bi se komunistom utegnulo pripetiti marsikaj zelo neprijetnega, če bi izgubili oblast (denimo na svobodnih volitvah). Ali bi torej to bil lahko eden od razlogov za zagovarjanje tim. nestranskega pluralizma? Kajti klasični strankarski pluralizem bi lahko komuniste hitro in za daljšo dobo spravil stran od vzvodov oblasti (zlasti seveda izvršne, saj v skupščini kot opozicija na zakonodajno oblast vendarle še lahko vplivajo). Lahko si zamislimo vse možne oblike »diskriminacije« komunistov v novonastalem položaju, pri čemer je seveda zelo pomembno, katere politične sile bi prevladale.

Lahko bi se cinično vprašali, ali se komunisti tega boje zato, ker se spominjajo lastne prakse, s katero so dejansko diskriminirali marsikaterega drugače mislečega državljan. Do odgovora bi deloma prišli tudi, če bi pogledali, kdo v zvezi komunistov »brani« nestranski pluralizem. Odgovor pa bi bil le deloma točen, saj so med zagovorniki tega modela

(sic!) tudi nekateri mlajši, izrazito reformatorski komunisti. To pa še ne pomeni, da marsikdo ne razmišlja tako, kot sem zastavil vprašanje.

Tako zastavljeno vprašanje bi seveda utegnilo zveneti žaljivo tako za komuniste kot za nekatere potencialne nove oblastne stranke, češ, kaj si misliš o nas. A najslabše bi bilo katero koli od relevantnih vprašanj odriniti iz žarišča naše pozornosti. Mene osebno ne more nihče prepričati, da je vzrok za zavračanje strankarskega pluralizma samo slaba izkušnja s strankami v preteklosti, kajti tudi obdobje »nestranske« vladavine je Jugoslaviji prineslo katastrofalne razmere.

Ker ne verjamem, da stranka, ki se je (ne oziraje se tokrat na vzroke) odrekla oblastnega monopola, lahko kakor koli prepreči nastajanje novih (drugih) strank, če res misli ravnati demokratično, je razprava o nestranskem pluralizmu lahko čisto navadna akademska debata. Da pa ne bi bojazen pred omenjenim revanšizmom blokirala vsestranske demokratizacije, se mi zdi nujno ustvarjati ozračje političnega upanja, ki bi politične subjekte zavezovalo, da bodo tudi v primeru osvojitve oblasti ostali zvesti ciljem, s katerimi so se uveljavili in da bodo preprečevali razdiralne (revanšistične) ukrepe, ki bi družbo spet vrgli nazaj. Pri tem seveda ne mislim toliko na »varovanje« starih oblastnikov, kolikor na obča civilizacijska načela, brez katerih ne bomo prišli nakamor.

Martin Ivanič

Kdo je Jugoslaviji trn v peti

V vročici letošnjega političnega poletja se vse bolj razkrivajo nacionalne strasti, ki mejijo že na norost. V kninski krajini v SR Hrvaški so ljudje (Srbi in Hrvati, ki tam živijo), preprečili uvoz protibirokratske revolucije večjega brata z juga, čeprav je bilo izpadov, predvsem tistih ljudi, ki so bili opaženi, skorajda na vseh mitingih v južnih mestih države kar nekaj. Bržkone dobro zamišljena in hotena proslava 600-letnice kosovske bitke v kninski krajini zato ne bo prišla v zgodovino v po dobrih namelih, temveč predvsem po poskusu militantnih srbskih skupin ustvariti razdor med ljudmi, posejati sovraštvo med narodi ustvariti ozračje napetosti... To jim je vsaj deloma uspelo, kar je opaziti tudi v večjem številu izpadov hrvaškega nacionalizma.

To poletje razkriva strasti, sejanje pa se je začelo že zdavnaj. Bržkone takrat, ko so srbski voditelji ugotovili, da je za srbstvo treba nekaj narediti, da mu je treba vrniti samozavest, zaupanje vase in postaviti enotno Srbijo, enakopravno z drugimi republikami. Srbski vodja Milošević je z eskalacijo nenehnega demonstriranja politične moči to storil. Narod se je menda osvobodil okovov napačne kominternovske odločitve o usodi Jugoslavije in »doslej veljavne« logike »slaba Srbija močna Jugoslavija«, ki sta jo menda z vsod slednostjo uveljavljala Poleslovenec Tito in Slovenec Kardelj.

Ta slovensko-hrvaška zveza proti Srbiji in srbskemu narodu dobiva v nekaterih sredstvih javnega obveščanja grozljivo podobo v dokazovanju, katere tovarne iz Srbije so v času informbiroja preselili v notranjost države in tudi v Slovenijo, kako so vsi drugi izkoriščali Srbijo, ki je vsa ponižna in mirna to prenašala. Srbija pač v vojni dobiva, v miru izgublja, pišejo nekateri. Toda vse to prav nič ne laska pregovorni srbski sposobnosti za urejanje svojih razmer in menda prirojeni nagnjenosti naroda k uporništvu. Dosedanje in sedanje voditelje zahodnih republik predstavljajo kot premetene in vsega vraga sposobne ljudi, nekdanje srbske pa (pometla jih je mitingaška revolucija) kot upogljive, boreče se le za svoje stolčke in v skrbi zanje niso delali nič drugega, kot dobro živeli na račun zane-

marjanja pravic in interesov srbskega naroda.

Vse to so kajpak na zunaj vidni znaki nestrpnosti, ki vlada v državi, in skrivajo težko gospodarsko stanje v posameznih njenih delih, ponekod huje, drugod manj hudo, vendar povsod težko. Ne bo jih moč premagati z zastavami prebujajočega nacionalizma, izvozom takšnih in drugačnih revolucij in bržkone tudi o pred javnostjo skritimi medrepubliškimi diplomatskimi srečanji, ki se slej ko prej izrodijo v grde kompromise, ki so staro državo pripeljali v prepad. Edina opcija, ki je sposobna »preživeti« to državo in urediti mednacionalne odnose, je tista, ki bo zasnovana na politični demokraciji in tržni ekonomiji ki najbolj demokratično deli kolač po koščkih. Šele na tej osnovi je možna tudi federativna skupnost narodov v Jugoslaviji, ki temelji na skupnem interesu za njihov posamični razvoj, je lahko pozitivni dejavnik za trdnost skupnosti, na načelu prostovoljnosti in sistema, ki omogoča samoodločbo in demokratično uveljavljanje vseh interesov. Samo Jugoslavija kot uspešen projekt družbenega razvoja so pred kratkim dejali tudi na seji slovenskega CK kot federacija prostovoljno združenih narodov in narodnosti in kot država odprtega demokratičnega socializma je za svoje narode in ljudi lahko privlačna. Bodo sedanja medrepubliška srečanja uveljavila takšno opcijo prihodnjega družbenega razvoja? Bo na tem zasnovana tudi že večkrat preložena seja jugoslovanskega komunističnega vrha o mednacionalnih odnosih v državi? Odgovor na to je treba počakati tudi zato, ker dvomimo, da bi Milošević, ki se sicer tudi v tujih sredstvih obveščanja prilizuje tej javnosti, tudi protislovno, pa vendarle, kot velik demokrat, sposoben ustaviti sedanji plaz prebujene nacionalistične evforije v svojem narodu!? Od dogajanja v Srbiji pa je objektivno veliko odvisno, kajti njena nemoč reševati hude gospodarske probleme bi lahko sedanje srbsko vodstvo še naprej potiskalo v pozicijo, da vidi vzroke za obubožanje delavskega razreda, slabo gospodarjenje, zgrešene investicije povsod drugod, le v svojem okolju ne.

Marjan Horvat

Žrtev kakovosti

Zvezni proračun je sprejet, deleži za posamezne porabnike so razdeljeni, ostaja pa še nekaj vprašanj. Najbolj spekulativno je to zakaj je vlada popustila pred pritiski iz Srbije. In kaj je s to potezo pridobila. Približno pred dvema mesecema je ZIS uvedel 60-dnevno »zaporo« za izplačila dinarske protivrednosti za klirinško posle zaradi zelo visokega in stalno rastočega jugoslovanskega presežka v trgovanju s klirinškim tržiščem, zlasti s Sovjetsko zvezo. Ker gre do izplačila iz primarne emisije, so strokovnjaki ocenili, da prispevajo vsaj tretjino k inflacijski stopnji. Srbija je na ta ukrep ostro protestirala, najprej v razpravah o novem »svežnju zunanjetrgovinskih zakonov, ki ga pripravljajo. Potem pa je (pri opisu izpuščamo mnoge nebitvene podrobnosti) v boj zoper »slabšanje njenega gospodarskega položaja v korist drugih republik« vključila tudi delegacijo v zboru republik in pokrajini, ki je usklajevala predlog rebalansa zveznega proračuna. Kot vemo, je srbska delegacija umaknila že dano soglasje k rebalansu in ga ponovno dala šele, ko je vlada umaknila svoj odlok o dvomesečni zamudi izplačil dinarske protivrednosti klirinških poslov.

Vlada je srbski delegaciji izjemno skrbno pojasnila svoja stališča, toda naletela je na gluha ušesa, dokler ni umaknila omenjenega odloka. O pravih ciljih Srbije pri njenih napadih na vlado, ki so se okrepili v zadnjih tednih in pri omenjenih manevrih v skupščini smo že ugibali v prejšnji številki. Pripisali smo ji, da želi v tržni gospodarski sistem preiti s posebnimi ugodnostmi za svoje gospodarstvo ter da si želi tudi tisti kos oblasti, ki ga ima v rokah predsednik vlade, da se je za dosego teh ciljev odrekla normalni, civilizirani in z dejstvi podprti razpravi.

Toda če so namere srbskega vodstva, takole površno vzeto, dokaj jasne, tega za umik zvezne vlade ni mogoče trditi. Po kuluarjih – mnogo manj pa v javnosti – je slišati razna mnenja o Markovičevi potezi in ugibanja, kaj je s tem dosegla. Nekateri menijo, da je Marković odigral imenitno potezo, ki mu je prinesla takojšnjo korist, pri čemer ni nič izgubil. Z umikom odloka,

ki je bil zakonodajno sporen in torej malo vreden (kar je priznala sama vlada), je pridobil soglasje k novemu proračunu in se izognil zadregam pri izplačevanju sredstev s proračuna uporabnikom. Umik pa ni škodoval prizadevanjem, da bi vlada sistemsko uredila klirinško trgovanje, saj bo to vprašanje lahko reševala po redni poti z novimi zunanjetrgovinskimi predpisi, ki so v pripravi.

Toda to je lahko tudi račun brez krčmarja. Vlada je razkrila svojo šibko točko. Ni trdna, neodvisna ustanova, ampak se mora pogajati, barantati in kupčkati s političnimi in gospodarskimi lobiji. Zato je umik odloka izplačil dinarskega pokrija za devizne posle, menijo drugi, dejansko začetek konca Markovičeve vlade, ki bo tako prišel še hitreje, kot je moč slutiti iz obstoječih družbenoekonomskih odnosov in vse številnejših znamenj tihega in javnega spodkopavanja vlade. Vlada je zdaj načeta in samo vprašanje časa je, kdo se je bo lotil naslednji in s kakšno zahtevo. In naj Marković še tako odločno in tolikokrat poudarja, da »vlada niti v eni podrobnosti ne bo odstopila od programa stabilizacije« – ta njegova trditev nima več prave teže.

Ker pa je predsednik vlade sam, od začetka svojega mandata poudarjal, da vlada brez zaupanja ljudi in forumov, ne bo mogla delati in še manj uspevati ter da je za vsako odločitev potreben konsenz, soglasje vseh dejavnikov, je z umikom uvodoma omenjenega odloka morda storil sebi, vladi in Jugoslaviji več škode, kot če bi šel v odprto javno bitko s Srbijo in izgubil. Četudi bi vlada bitko izgubila je za zdaj ideja o uveljavljanju tržnega gospodarskega sistema dovolj močna, da Markovičev naslednik najverjetneje ne bi mogel postati kak nekdanji zagovornik dogovorne ekonomije in centralno planskega sistema. Tega čez nekaj mesecev, ko bodo nasprotniki Markovičeve vizije stabilizacije najverjetneje postavili vprašanje zaupnice vladi, ne bo več mogoče pričakovati, saj vlada takrat ne bo imela v rokah še nobenega gospodarskega aduta – se pravi dejanskega izboljšanja gospodarskega položaja.

Boris Rugelj

Miha Ravnik o spremembi sindikalne organiziranosti

DELAVEC SE SAM ODLOČA, ALI BO ČLAN SINDIKATA ALI NE

Septembra bomo sprejeli osnovne vsebinske in druge listine o prenovi slovenskih sindikatov. Te listine bodo najpomembnejše izhodišče za priprave na kongres Zveze sindikatov Slovenije, ki bo predvidoma marca prihodnje leto. Takrat bomo pripravili tudi nekatere druge organizacijske in kadrovske listine, ki bi naj omogočile celovito vodenje vseh postopkov v pripravah na kongres Zveze sindikatov Slovenije.

Kot že veste, smo se opredelili za sindikat članstva in zato menimo, da mora celotna sprememba v organiziranosti zagotoviti delavcem, da bodo v samostojni in neodvisni organizaciji uresničevali svoje interese. Temu pa morajo biti podrejene vse organizacijske oblike in metode delovanja posameznih sindikalnih organizacij. Te spremembe pa moramo uveljavljati postopoma, torej z njimi ne moremo čakati na kongres, ki bo prihodnje leto. Po mojem mnenju je najpomembnejša vloga sindikata kot partnerja in pogajalca na vseh družbenih ravneh. Cilj organizacijskih sprememb je večja sindikalna učinkovitost. To pa bomo dosegli s svojim delom in seveda tudi s tem, da bomo druge družbene in gospodarske subjekte prisilili k spremembi odnosa do sindikata. Največje odpore bomo morali zlomiti tam, kjer posamezni vodilni delavci že danes govorijo, da pri njih sindikata ne bo in kjer očitno ne sprejemajo nove vloge sindikalne organizacije. Tudi članstvu bomo morali ponovno dopovedati, kakšna je vsebina našega delovanja. V bistvu bomo morali ljudem dopovedati, da smo odgovorni le za stvari, ki zadevajo neuresničevanje naše politike, npr. o najnižjih osebnih dohodkih in o pravicah iz dela, ne pa za vse pomanjkljivosti in nazadovanja v podjetjih, občinah, republikah in federaciji.

Sindikat gradijo člani, zato smo dosegli, da je v predlogu za ustavne spremembe zapisano, da se delavci včlanjujejo v sindikate. To pomeni, da bomo morali dobiti bitko za vsakega člana sindikata, to pa je seveda mogoče s pravo vsebino dela in njegovo učinkovitostjo.

Včlanjevanje v sindikat je prostovoljno. Člani se vanj vključujejo na podlagi svojih in skupnih interesov. Delavec vstopi v sin-

diat, da delavec mora biti član sindikata. Tako vstop kot izstop iz sindikata je stvar osebne in svobodne opredelitve vsakega delavca in tega se moramo dosledno držati.

Delavec se včlanjuje v sindikat zato, ker mu ta organizacija s svojo organiziranostjo in oblikami delovanja zagotavlja vpliv zlasti na možnost za delo in življenje. Sindikata bi bilo hitro konec, če bi bil merilo vsakega delavca, ki se vanj včlanjuje, samo, ali bo dobil nazaj približno takšno vrednost, kot jo predstavlja njegova članarina. Ne smemo pozabiti, da je eno od temeljnih načel sindikata vzajemnost in solidarnost med delavci, ki se vanj povezujejo. Sindikat bo tudi ogrožen, če se bodo nadaljevali pojavi samozadovoljstva in zapiranja organizacij za tovarniške, podjetniške in druge ploteve. Mislim, da so posamezne akcije v sindikalnih organizacijah, denimo dajanje socialne pomoči in premagovanja drugih slabosti lahko zelo kratkoročne in da bo zelo malo možnosti za njihov uspeh. Sindikat mora v bistvu dajati delavcu možnost, da bo s svojim delom v organizaciji dosegel tako primerne delovne razmere kot tudi primerno življenje in socialno varnost.

Naše odločitve o organiziranosti zato temeljijo na nujnosti zagotavljanja vpliva na subjekte odločanja v podjetju, občini, republici in federaciji. Zato ker se na teh ravneh odloča, mora imeti sindikat organizacijske oblike, ki mu bodo omogočale, da bo vanje prenašal interese delavcev in imel vpliv na sprejemanje odločitev. V nasprotnem primeru bo sindikat le sopotnik teh organov in bodo stališča vlad in skupščin takšna, kot da sindikata sploh ne bi bilo.

Sindikalno članstvo se organizira po teritorialnem in pomožnem principu, s tem da se jasno opredelijo in razmejijo vloga in naloge posameznih organizacij in organov. Po teritorialni liniji mora Zveza sindikatov zagotavljati usklajevanje skupnih interesov članstva. Tako moramo na primer ravnati, ko gre za ustavo, ko gre za temeljne zakone, ki določajo možnosti za gospodarjenje oziroma za vse tisto, kar zadeva vse delavce. Posebnosti pa, ki se izražajo v razmerah za delo, kolektivnih pogodbah, delitvi dohodka in osebnih dohodkov, pa so posebno

sindikalni aktivist v podjetju bo sindikalni poverjenik. V podjetju bo lahko le eden ali pa jih bo več. Glede njihovega števila pa bodo še postavili merila glede na število članstva. Na tej podlagi bomo opredelili tudi organ sindikata v podjetju, ki bi ga naj po našem mnenju sestavljali sindikalni poverjeniki. Sindikalnemu poverjeniku pa moramo zagotoviti možnosti za njihovo delo in to z določili statuta podjetij. Pri tem mislimo tudi na možnost profesionalnega opravljanja sindikalnega dela pa tudi na to, da bi sindikalnega aktivista deloma ali v celoti oprostili delovnih nalog in mu tako omogočili delo v sindikatu. Zadnje razprave v zveznih sindikatih in še marsikje druge kažejo, naj sindikalnih poverjenikov ne bi plačeval sindikat, temveč podjetja. Tako je tudi v nekaterih deželah v razviti Evropi.

Mandati ne bodo omejeni

V nadaljnjih razpravah bomo morali opredeliti tudi varstvo sindikalnih poverjenikov. Sindikalni poverjeniki bi naj imeli načeloma neomejen mandat, ki ga lahko izgubijo v primeru, da jim delavci odrečejo zaupanje. Zato je po našem mnenju najpomembnejša in največja varnost sindikalnih aktivistov prav v sindikalnem članstvu.

Delavec se včlanjuje v sindikat v podjetju in se s tem obenem vključuje v sindikat dejavnosti in v Zvezo sindikatov Slovenije.

V občini bomo imeli občinsko organizacijo Zveze sindikatov, ki jo ustanovijo člani sindikata v podjetjih, združeni v sindikat dejavnosti in tudi člani tistih sindikatov, ki na ravni občine nimajo svojih organizacijskih oblik. Občinska organizacija Zveze sindikatov ima občinski svet. Za vse drugo v zvezi z njegovo organizacijo, sestavo in številom članov pa se bomo morali še dogovoriti.

Organiziranost Zveze sindikatov v regiji je odvisna od interesov in zahtev članstva in občinskih organizacij. Statut ne bo več predpisoval medobčinskih sindikalnih organizacij. Imeli pa bomo organizacijo zveze sindikatov v mestu in posebnih družbenopolitičnih skupnostih, kjer imajo le-te tudi po ustavi posebne pristojnosti.

Posvet v Domu sindikatov

V domu sindikatov so se v četrtek, 20. julija, na posvetu zbrali sindikalni delavci iz slovenskih občin, regij in mest, ter sekretarji republiških odborov, na dnevnem redu pa so bile najaktualnejše teme – spremembe slovenske ustave, zakona o podjetjih in o delovnih razmerjih ter prenova sindikata, o kateri je govoril Miha Ravnik.

Ker je ustavna komisija pred kratkim nehala delati in izdala dokončen predlog za spremembo ustave, je tudi že jasno, koliko je od tega iztržil sindikat. Oceno o upoštevanju stališč ZSS pri ustavnih dopolnilih je podal Dušan Rebolj. Reboljev uvod objavljamo v skrajšani obliki na prvi strani.

O zakonu o delovnih razmerjih, katerega sprejem so na zahtevo sindikata prestavili na september, je govoril Jože Stegne. Sindikat ima do predloga zakona le dve stališči – v nekaterih točkah ne odstopa od zahtev, o nekaterih se je pripravil še pogovarjati, iz njih pa bodo poskušali iztržiti kar največ. Sindikat ne odstopa od zahtev po sodelovanju pri oblikovanju in uveljavljanju pravic iz delovnega razmerja; od zahtev, da pri premostitvi ali odpustitvi delavca poleg individualnega poslovnega organa sodeluje tudi sindikat; od zahtev po nadomestilu delavcem, ki so tehnološki ali ekonomski presežek ter od zahtev, da podjetje ne more na podlagi ugotovljene nerentabilnosti brez sindikata odrediti stečajnega postopka. O nerešenih vprašanjih iz tega zakona bomo pisali v posebni rubriki.

Nekatera vprašanja so še ostala (dolžina delovnega časa, nočno delo žensk, disciplinski ukrep, hujša in lažja delovna kršitev ter prenehanje delovnega razmerja), o njih pa se bo sindikat še pogovarjal.

Igor Drakulič

dikat s tem, ko izjavi, da želi postati član sindikata. Bistveno je torej, da član sindikata izjavi, da želi biti član, ne pa, da izpolni pisno izjavo in da dobi člansko izkaznico. Delavec, ki se na ta način včlanjuje v sindikat, s tem sprejema tudi statut, pravice in dolžnosti, ki iz njega izhajajo, in tudi to, da plačuje članarino. V javnosti se pojavljajo kritike, da se delavci, ki vstopajo v delovno razmerje, še vedno avtomatično vpisujejo v sindikat. Mislim, da tam, kjer tako delajo, ne uresničujejo politike, za katero smo se dogovorili že na razširjeni seji RS ZSS. Seveda pa marsikje delajo skladno z našimi dogovori in tako so delali v nekaterih sindikalnih organizacijah tudi že pred našo razširjeno sejo.

Vpliv na subjekte odločanja

Tudi izstop iz sindikalnega članstva je prostovoljen. Zavračamo vse tiste, ki trdijo,

področje sindikatov dejavnosti. V to pa se Zveza sindikatov ne bo vtikovala.

Delavci se organizirajo v sindikat podjetja

Člani se organizirajo v sindikat podjetja ali drugo ustrezno obliko organiziranosti delovnega procesa. Torej ne govorimo več o osnovni organizaciji sindikata, temveč o sindikatu podjetja, šole, bolnice ali druge ustanove. V podjetju potrebujemo močan sindikat, ki se bo sposoben pogajati in dogovarjati s poslovnodno strukturo in drugimi dejavniki, ki odločajo v podjetju. Vse druge oblike organiziranosti sindikalnega delovanja znotraj podjetja so stvar sindikalnega članstva. Sindikalni statut pa bo dopuščal, da bodo imeli delavci svoje sindikalne skupine, oddelke ali kaj drugega, za kar se bodo dogovorili.

V republici bomo imeli republiški svet zveze sindikatov Slovenije s predsedstvom, ki bo izvršilno ali izvršno-politično telo. Imeli bomo tudi statutarno komisijo in nadzorni odbor, pa tudi kongres Zveze sindikatov Slovenije. Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije se bo konstituiral iz republiških odborov sindikatov dejavnosti in iz članstva v drugih oblikah organiziranosti.

Glede sveta zveze sindikatov Slovenije je dogovorjeno, da naj bi imel tudi predsedstvo, ostal naj bi tudi kongres Zveze sindikatov Jugoslavije. Ta svet pa bi se naj konstituiral iz republiških odborov sindikatov dejavnosti in iz Zveze sindikatov. Gre za to, naj bi se zvezna organizacija oblikovala na podlagi razrednega in nacionalnega principa. Moram tudi povedati, da se vloga Zveze sindikatov Jugoslavije zožuje in da moramo celotno zvezno organiziranost oblikova-

ti glede na skupne naloge do zvezne skupščine in nekaterih drugih zveznih organov. Vse drugo pa bi morali prenesti na republike.

Manj dela za Zvezo sindikatov Jugoslavije

Sindikatom dejavnosti dajemo večjo vlogo in to se mora videti tudi v organiziranosti organov posameznih sindikatov. Vanje se članstvo organizira zaradi specifičnih interesov, ki jih ima v posameznih dejavnostih. Jasno je, da nekaterih sindikatov dejavnosti na ravni federacije ne potrebujemo, npr. komunala, šolstvo, kultura. Gre zlasti za dejavnosti, ki so v celoti v pristojnosti republik. V statutu bomo glede sindikatov zlasti poudarili, da je bistven član posameznega sindikata in organ sindikata dejavnosti v republici. Vse druge oblike organiziranosti znotraj sindikata tako na ravni občine kot v regiji in mestu pa so odvisne od potreb članstva in opredelitev posameznih republiških odborov sindikata. Imeli bomo primere, da bomo imeli organe sindikatov tako v občini kot v regiji, vendar to ne bo statutarno pravilo. Znotraj sindikatov dejavnosti bomo morali nuditi tudi možnosti za izražanje interesov ožjih dejavnosti. Takšni procesi so se že začeli v sindikatu vzgoje in izobraževanja, v sindikatu kovinarjev in še kje. Menim, da bi morali biti zelo restriktivni pri odločanju o ustanavljanju novih sindikatov dejavnosti. Zdaj imamo 18 sindikatov in moramo videti, koliko je možno znotraj njih ugotavljati in razreševati posebne interese delavcev.

Glede sindikalne organiziranosti moram povedati, da mora tudi Zveza sindikatov spremeniti svojo delovno skupnost, tako da bo zagotavljala večjo strokovnost na vseh ravneh sindikalnega delovanja tako v sindikatih dejavnosti kot na nižjih ravneh sindikalne organiziranosti. Bolje moramo organizirati tudi sistem obveščanja. Brez tega in javne popularizacije naše politike in akcij tudi z uredniško politiko Delavske enotnosti ne bomo povečali svoje učinkovitosti.

Pripravil: F. K.

Razprava o zakonu o delovnih razmerjih se podaljšuje

SINDIKAT JE USPEL Z MOČJO ARGUMENTOV

Manj kot dober mesec je bil slovenskemu sindikatu in ZSJ vendarle dovolj, da smo v razpravi o predlogu zakona o temeljnih pravicah iz delovnih razmerij prišli do utemeljenih razlogov za podaljšanje razprave. Te zahteve so člani ZSS postavljali v večini razprav. To pomeni, da je sprejem omenjenega zakona prenešen v drugo polovico septembra. Sindikat je uveljavil torej eno izmed zahtev delavcev, ostaja pa še druga, to je uveljavitev sindikalnih amandmajev, ki so dobili veliko podporo že v dosedanjih razpravah.

Eni bodo rekli, da je sindikat preprečil sprejem tega zakona, sindikat je kriv in je ovira za uveljavitev reforme in trga dela, znanja in kapitala. Odgovor je preprost. To lahko trdijo le tisti, ki sindikalnih dopolnil tega zakona ne poznajo, ali še huje, ki imajo za cilj še nadaljnje omalovaževanje

slehernega dela sindikata. Jasno je kot na dlani, da si ne moremo privoščiti sprejemanja tako pomembne vsebine po hitrem postopku, in to še sredi počitniških dni. Če kateremu zakonu lahko rečemo, da je zakon za delavca, potem je to ta, saj opredeljuje njihove pravice, obveznosti in odgovornosti za vse lastninske oblike podjetja ali organizacije.

Smo na razpotju, ko zavestno stopamo na pod demokracije, volje naroda in zakonitosti, potem moramo računati na delavca, na njegov demokratični vpliv na urejanje podobe bodočih delovnih razmerij.

Treba je reči, da so mnoge zahteve sindikata že vgrajene v predlog zanj, še vedno pa ostaja nekaj nadvse pomembnih zahtev, ki jih v nadaljnjih pogajanjih s predlagatelji zakona moramo uveljaviti. Ne gre za nikakršno kvazi varstvo, kot bi nam nekateri radi na-

prtili. Zahtevamo le večjo pravno varnost delavcev in ustrezno varstvo, predvsem pa strokovno utemeljenost nekaterih odločitev, ki jih bodo v prihodnje uveljavljali namesto sedanjih samoupravnih organov poslovnih organov, ali s prenosom pooblastil tudi drugi delavci s posebnimi pooblastili in odgovornostmi. Ni res, da sindikat uvajanju pooblastil poslovnim delavcem vnaprej ne zaupa, saj smo v celoti podprli takšno tržno naravnano sodobno delovnopravno zakonodajo.

Prav zato z dopolnili vztrajamo pri jasnejši opredelitvi nekaterih določb, vnaprej jasnih pravilnih igr pri uresničevanju pravic, obveznosti in odgovornosti s področja delovnih razmerij, ki v praksi ne bo dopuščala različnih razlag posameznih norm. Zakon je zasnovan tako, da upošteva izkušnje razvitih dežel, kjer so pooblastila delodajalcev resnično

velika, seveda z enako težo odgovornosti, ne gre pa prezreti, da je v razvitih sosednjih deželah veliko večja tudi raven pravic delavcev in še zlasti stabilnejše urejene možnosti za njihovo uresničevanje.

Upam si trditi, da veliko poslovnih delavcev vseh predlaganih pooblastil niti ne želi imeti, saj imajo že danes in bodo imeli tudi jutri veliko dela z organizacijo in vodenjem delovnega procesa, prizadevanjem za dobiček in razvoj. To pomeni, da bodo pooblastila največkrat prenešana do poslednjega vodilnega delavca v podjetju. In tu se poraja vprašanje, kako bomo v tej množici pooblastil resnično zagotavljali pravično in strokovno odgovorno uresničevanje vseh pravic, obveznosti in odgovornosti delavcev. Na zastraševanje z delovnimi knjižicami, kar nekateri že počno, sindikat ne bo pristajal.

Ta zakon nosi s seboj priokus represivnosti, ki bi jo bilo mogoče zaradi neugodne izobrazbene sestave zaposlenih v SR Sloveniji še laže uveljaviti. Mnogi bodo odločili o trgu znanja in dela. Tri leta stari podatki govore, da imamo le 5,6% delavcev z višjo in 5,2% z visoko izobrazbo, v gospodarstvu pa je 3,2% z višjo in 3,1% z visoko izobrazbo delavcev. Od teh je 46% poslovnih delavcev v združe-

nem delu z najmanj visoko strokovno izobrazbo, 33% z višjo in preostali del s srednjo strokovno izobrazbo. Menim, da je vsak komentar odveč. Vloga sindikata bo torej v praktičnem delovanju izjemnega pomena. Strokovno usposobljen in samostojni sindikat podjetja, ob pomoči panožnih sindikatov in drugih oblik organiziranja, mora biti v funkciji nadzora uresničevanja pravic, obveznosti in odgovornosti delavcev.

Zato zahtevamo v tem zakonu takšno opredelitev vloge sindikata, da mu bo omogočeno sodelovati pri urejanju in odločanju o pravicah, obveznostih in odgovornostih delavcev, ki izhajajo iz delovnega razmerja.

Predlagatelj zakona se tej zahtevi sindikatov, za kar nas zavezujejo tudi številne konvencije mednarodne organizacije dela, vsekoli upira. Sindikat bo pri tej zahtevi vztrajal, tu kompromis za ceno pravne varnosti in zaščite delavca in člana sindikata ni mogoče.

Ne mislimo popuščati tudi v nekaterih drugih zahtevah, o čemer bo govor v naslednjih številkah Delavske enotnosti.

Član predsedstva RS ZSS
Jože Stegenc

Obisk pri predsedniku RO delavcev kmetijstva in živilske industrije Srečku Čaterju

BELO IN RDEČE MLEKO

Pred dnevi sem obiskal Srečka Čaterja, predsednika republiškega odbora delavcev kmetijske in živilske industrije na njegovem delovnem mestu, na mlečni fermi Podlog pri Žalcu. Tam vodi farmo s 500 kravami in povprečno sto teleti. Ta je poslovna enota tozda Kmetijstvo Petrovče, spada pa k Hme-zadu.

Predvsem sem hotel izvedeti za njegovo mnenje oziroma mnenje republiškega odbora o mlečnem štrajku, pa še o mlečni in mesni krizi nasploh ter nenazadnje to, kako gleda na prenavo sindikata.

»Stavkali nismo. Imamo pa prav takšne težave z mlekom kot kmetje. Svoje stališče je republiški odbor izrazil v brzojavki Kmečki zvezi, v kateri smo napisali, da podpiramo upravičene zahteve kmetov, ki temeljijo na kalkulacijah Kmetijskega inštituta Slovenije, vendar nam je žal, ker se kot upravljalci družbenih sredstev temu bojkotu ne moremo pridružiti.

Tudi mi smo za pravično delitev med proizvajalcem, predelavo in prodajo. Zdaj je ta anarhična in nepravilna. Le proizvajalci smo svojo zahtevo podprli s številkami, za katerimi stoji Kmetijski inštitut. Predelovalci in trgovci pa so modro tiho, da jim ne bi bilo treba odstopati od pridobljenih pozicij.

Republiški odbor je predlagal, naj bi od prodajne cene mleka dobil proizvajalec 55 odstotkov, mlekarna pa 45 odstotkov, stroške trgovine pa naj bi pokrila interesna skupnost za trgovino oziroma Komite za tržišče. Od osebnega dohodka tako vsi dajemo 0,3 odstotka za preskrbo in pridelavo hrane.

Kadar govorimo samo o prireji mleka, tako mi kot kmetje dose-gamo isto ceno pa tudi približno enako izgubo.

V družbenem sektorju imamo še dodatne dajatve: 33 odstotkov za sise, nerazvite in pa obveznosti po raznih samoupravnih sporazumih. To rešujemo z večjo produktivnostjo, saj v primerjavi s kmeti, ki dosejajo približno 3750 l mleka letno na kravo, namolzem 6000 litrov. Izgubo pa pokrijemo z dru-

gimi dejavnostmi. V našem tozdu v glavnem s hmeljem. Kmetje pa kakor se kdo znajde. Nekaj s črnim zakolom, nekaj z gozdom, če ga kmet ima. Največji problem pa je zamuda pri plačilu od 30-45 dni traja, da dobiš denar. Kmet pa še več, ker je vmes zadruga. Vsi ti posredniki lahko kar precej dni obračajo ta denar. In proizvajalec? Pri tej inflaciji je praktično ob pol zaslužka. Na vsak način bomo morali izterjati plačilo takoj ali pa naj nam priznajo obresti oziroma tisti slavni veliki R.»

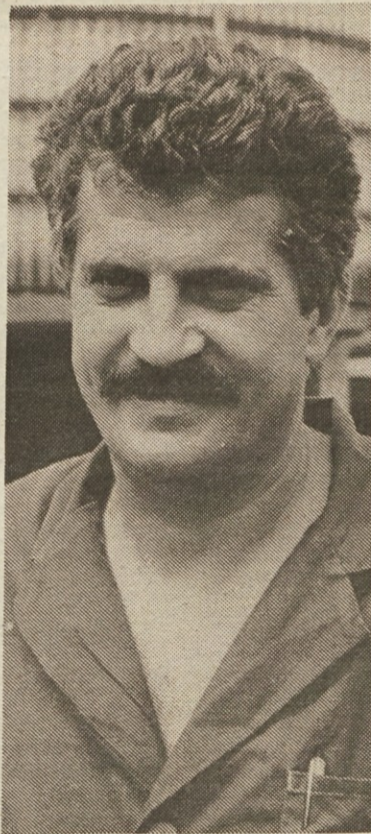
Pogovor sva morala prekiniti. Na preizkušnjo so pripeljali nov traktorski priključek, ki silažo sam naloži in jo v hlevu raztrosi živalim.

»To je pravzaprav še edino težje ročno delo pri nas, zato bi ga radi nadomestili s strojem. Moramo pa ga seveda preizkusiti, da bomo videli, če nam ustreza. Preizkus je neobvezen in za približno sedem starih milijard ne bomo kupovali mačka v žaklju. Da se nam ne bi zgodilo kot pred leti, ko so šefi kupovali prikolice, pa se je izkazalo, da z njimi ne moremo v hlev.»

Ko so ugotovili, da je priključek kar uporaben, sva se skozi kravjo porodnišnico in oddelek za teličke, kjer ima vsak svojo stajico, vračala v pisarno. Srečko Čater je ob tem povedal, da je vzreja teličkov do sedmih tednov, ko mora piti mleko, čista izguba. Teliček popije vsak dan deset litrov mleka (45.000 din) in pridobi 70 dkg teže. Tržna cena za kg teleta pa je le 33.000 din.

Preden sva prišla v pisarno, so Čaterja večkrat ustavili delavci, ki so hoteli pojasniti o osebnih

Ob kravah je tudi čuvaj Rolf. Že 17 let »skrbi« za red in disciplino.

Srečko Čater, vodja poslovne enote mlečne ferme Podlog pri Žalcu in predsednik RO delavcev kmetijstva in živilske industrije

dohodkih in dopustih. Bil je plačilni dan.

»No, osebni dohodki niso tako slabi, če se primerjamo z drugimi. Molznik je npr. ta mesec dobil za 217 ur dela 459 starih milijonov. Njegova osnova je resda 275 starih milijonov, drugo je stimulacija za kakovost in drugi dodatki. Kar 40 odstotkov osebnega dohodka je odvisno od kakovosti oddanega mleka, 20 navzgor in prav toliko navzdol. Taka delitev kar precej pripomore h kvaliteti.

Med 31 zaposlenimi imamo delavce iz Bosne, Srbije, Zagorja, Ptujja in iz Savinjske doline, vendar zaradi tega nimamo nikakršnih problemov. Delo imamo orga-

nizirano tako, da so zelo odvisni drug od drugega in si kakršnikoli preprirov niti ne morejo privoščiti, če hočejo dobro zaslužiti.»

Potem sva poskušala reči še besedo dve o prenavi sindikata.

»Kar precej bi lahko govorila o tem. Naj navržem le nekaj misli.

Vsi smo lahko prebrali vizije razvoja sindikata, ki so rezultat razmišljanj mlajših sindikalnih profesionalcev. Žal so to samo vizije, kjer bi radi spremenili sindikat, namesto da bi začeli spreminjati sindikalne aktiviste in to od glave proti repu. Sicer pa so v teh težah številne dobre pobude, ki pa vse sploh niso nove. Marsikatero v osnovnih organizacijah uresničujemo že leta nazaj.

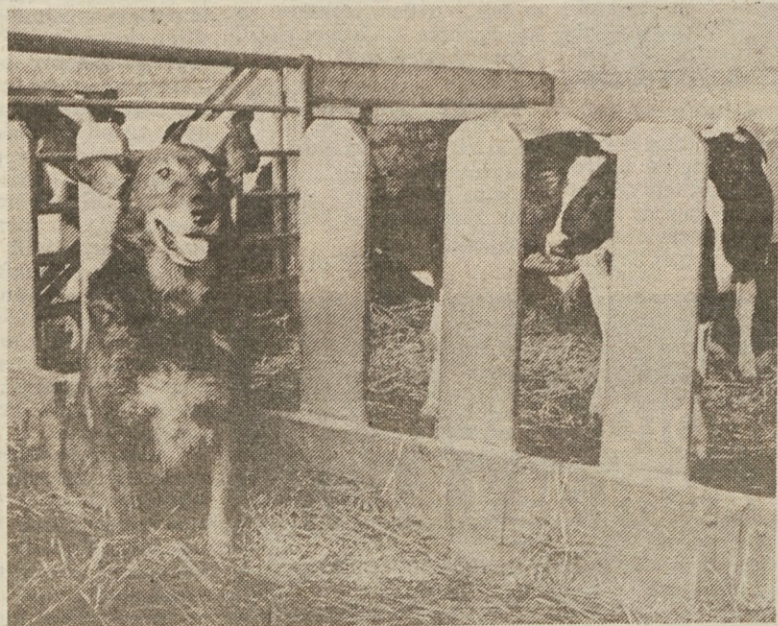
Več poudarka bomo morali dati sindikatom dejavnosti. Današnja teritorialna povezanost zavira učinkovitost njegovega delovanja. Tudi učinkovitih programov ne moremo izdelati. Po moje bi morali občinski in republiški svet (medobčinskih ne potrebujemo) postati servis papanožnih sindikatov, ne pa izključna komanda, kot doslej. Razmišljati bi morali tako kot Prešeren, da naj le čevlje sodi kopitar.

Za našo dejavnost pa mislim, da je povsem specifična. Zveza sindikatov se je postavila v vlogo varuha standarda za vsako ceno. S tem so spravili številne veje naše dejavnosti v nemogoč položaj. Nemogoče je doseči, da bi se na republiški ravni zavzeli za izboljšanje našega položaja. O tem bomo prav gotovo še veliko govorili.»

Na mleko in meso sva se še vrnila. Srečko zatrjuje, da bi se morali kmetje in družbeni sektor bolj povezati. Da bi kmete sprejeli v sindikat, smo že zamudili. Le zakaj neki sedaj ločujemo, kot pravijo, belo in rdeče mleko. Glede mesa so menda na republiškem odboru že sklenili, da se ob morebitni stavki kmetov pridružijo tudi oni, saj so pri mesu še v slabšem položaju.

Govorila sva še o marsičem, pa o tem kdaj drugič. Še dolgo potem, ko sem odšel s farme, sem razmišljal o cenah mleka in mesa, ki se mi kot kupcu zdijo visoke, vendar... Na farmo pa me je ves dan spominjal vonj po hlevu, ki se mi je zagrizel v lase in obleko.

Andrej Agnič

Štajerski politični utrip julija letos

MARIBOR SLOVENSKA MIMOZA

Tudi novinarji pri Delu (glej Sobotno prilogo 15. julija) so se pred dnevi zaskrbljeno spraševali, ali ne bo v Sloveniji »najprej počilo v Mariboru« – mislili so kajpada na podalpsko različico nižinske protibirokratske revolucije – in s tem vnovič pogreli dobro leto stare teze, da ima mi-loševčevski populizem v tem starem opehanem industrijskem središču največ potencialnih slovenskih zaveznikov. Posredno je to vznemirjenje še podkrepil prvi mož mariborskih komunistov, Kučanov človek Franci Pivec, z nedavno dramatično oceno, da »se usoda jutrišnje Slovenije odloča v Mariboru«; štajerska prestolnica torej naj ne bi bila samo lakmusov papir za uresničljivost in realni obseg slovenskih političnih in gospodarskih sprememb, temveč celo največja »notranja« nevarnost za »krmežljivo brstje slovenske pomladi« (po Delu).

Pravzaprav še nikoli v svoji po-vojni zgodovini Maribor ni bil deležen tolikšnih časti – da bi ga namreč povzdignili v »faktor«, od katerega je praktično »vse odvisno«. Če je bil njegov kompleks manjvrednosti glede na Ljubljano vseh teh štirideset let posledica čudnega prepletanja lastne nesposobnosti in tuje

kadrovska selekcija povezujejo v ocene o »mariborski politično-socialni bombi«, ni veliko oporekati. Morda le to, da so zelo neizprosne pri razgaljanju vseh minulih in aktualnih zablod drugega slovenskega mesta, manj pa priznavajo, da si Slovenija tukaj ne more mirno oprati rok.

Kako dolgo je denimo moral Maribor čakati na (pol)hitro ces šestimi občinami (pri čemer je vprašljivo, ali bo Ruše in Pesnica sploh še mogoče obravnavati kot Maribor).

Zgodba o mariborski organiziranosti je v mnogočem ilustrativna. Združuje namreč zgodbo o ponižnosti mariborske politike, ki je dolga leta želela na vsak način ugajati »centru« in je poslušno izpolnjevala njegove želje, celo namige, kaj šele ukaze (razvpit je svoječasni umik Maistrovega doprsnega kipa iz poslopja mestne skupščine, ker je motil sto, ki je zdaj vsaj malo odčepila od šentiljskega tranzita zatrpano in zasmrajeno mestno središče; kako so svoječasno morali graditelji mestne večnamenske dvorane telovaditi z nazivi te investicije v strahu pred republiško vlado in njenim rezanjem negospodarskih naložb (ko je takšno dvorano imelo že vsako slovensko me-

Kot denimo »približevanje delegatskega odločanja delovnim ljudem in občanom« – z ustanavljanjem novih občin. V teh juljskih dneh, ko je ozračje v mestu značilno dopustniško (v značilnem nasprotju z ocenami o dramatičnosti razmer) je prav to tačas osrednja lokalna politična tema z vseslovenskimi razsežnostmi. Desetega septembra bo v vseh šestih mariborskih občinah referendum o tem, ali naj sedanja mestna organiziranost ostane po starem (kar skoraj ni verjetno), ali pa naj se štiri mestne občine združijo v eno, sedanja pesniška in ruška občina pa bi (p)ostali samostojni. Na osnovi izida referenduma naj bi republiški skupščini mesto predlagalo spremembo ustreznega zakona, in če bi šlo vse po načrtih, ne več nekega uglednega republiškega funkcionarja; in zgodbo o vzvišenem pokroviteljskem odnosu slovenskega vodstva do Maribora, ki mu mora biti vsak njihov obisk v veliko čast, kaj šele imeti možnost izpolniti kakšno njihovo željo (podpredsednik republiške vlade Janez Bohorič je lani na Trgu svobode na svoji koži doživel, kolikšen gnev je takšen dolgoletni odnos nabral v ljudeh).

Samo še naivni namreč danes verjamejo, da je zdaj že daljnega leta 1980 iz tedanje ene občine nastalo šest novih – pod dežnikom novoustanovljene mestne »strukture« – samo zaradi avtonomne odločitve takratne mariborske politike, formalno potrjene na referendumu. Veliko je možnih ugibanj, kakšen interes naj bi imel slovenski vrh, da je drugo največje slovensko mesto Maribor »prisilil« v preoblikovanje; danes niti nima več smisla o tem razglabljati. (Najpogostejša teza je, da je šlo za bojazen pred takrat še industrijsko in s tem tudi potencialno politično močnim zagovornikom slovenskega policentrizma, ki mnogim še danes ni pogodu). Dejstvo je, da najmočnejši argumenti v raz-

Porabnik, ali se zavedaš svoje (ne)moči?

GNILO JABOLKO SOCIALIZMA

Ni si težko predstavljati, s kakšnim hrupom in z znanim geslom: »Človek je naše največje bogastvo!« je jugoslovansko vodstvo pozdravilo nastanek in organiziranje potrošniških svetov. Jugoslavija je v poplavi samoupravnega normativizma dobila še eno cvetko, ki je prehitro odcvetela, saj ni imela rodovitne zemlje, iz katere bi pognala, pa še vsi tisti, ki bi jo morali zalivati, so kar naenkrat ostali brez vode.

Kaj bi morali delati potrošniški sveti? Skrbeti bi morali za porabnika ga varovati, mu svetovati, ga izobraževati... vse to pa je zvođenelo v prepir zaradi visokih cen, majhnih kraj pri blagajnah in tehnicah in premajhno zrelost pri reševanju konkretnih težav, s katerimi se ubadajo porabniki.

Najbolj nazorno je potrošniške svete opisala Breda Kutin, vodja raziskovanja pri Domusu, Centru za dom, ustvarjalnost in svetovanje in jih označila za organizacijo dveh upokojevcev, ki se pripravata s poslovdjo, ker je štruca kruha pet dekagramov prelahka. K anemičnosti potrošniških svetov prispevata tudi pomanjkanje dobrega blaga in konkurence, kar nujno vodi v monopole. Monopole bi se dalo razbiti s postavitvijo standardov (evropskih) in nadzorom nad kakovostjo blaga in storitev. To veliko luknjo skuša v Sloveniji zapolniti Domus, ki že tri leta neuspešno poskuša izdati prvo številko posebne revije za porabnike. Revija je zasnovana po britanskem zgledu, problem pa je seveda denar, ki mora biti čist, se pravi

od države. Takšnih revij izrecno ne smejo financirati podjetja, saj bi bilo to nevarno za njihovo nevtralnost.

Domus je pred kratkim objavil izsledke testov kakovosti mesnih in mlečnih izdelkov, ki so bili za nekatere živilske organizacije prav porazni. Zanimivo je, da se je po objavi rezultatov precej zmanjšala prodaja mlečnih izdelkov Ljubljanskih mlekar, saj so bili skoraj v celoti ocenjeni nezadovoljivo ali slabo. Take raziskave in testi kupcem nedvomno koristijo, bolj kot vsa dejavnost nekega anemičnega potrošniškega sveta.

Pri predsedstvu RK SZDL Slovenije koordinacijski odbor za samoupravno organiziranost porabnikov, ki se je prav tako zavedel dosedanje nemoči in je skupščinski ustavni komisiji, s sodelovanjem Domusa, predlagal, da bi opredelili pravice porabnikov v slovenski ustavi. Dopolnilo predvideva tržno ekonomijo, v kateri država skrbi za gnotne možnosti, varstvo, informiranje in vzgojo porabnikov. Pri nas je to še vedno domena dogovorne ekonomije, porabnik pa vse kaj drugega kot ekonomski subjekt.

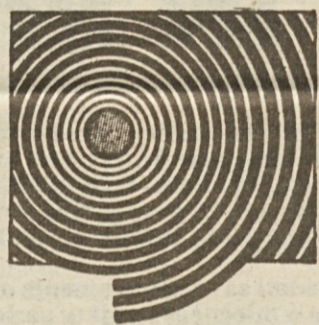
Republiški odbor se je tako vključil v preobrazbo razvitih potrošniških svetov, daleč pred njimi pa so v občinski konferenci SZDL Ljubljana Vič-Rudnik. Na Viču so se, še posebej pa Bine Otorepec, predsednik konference svetov potrošnikov pri P OK SZDL, in sekretarka tega telesa Andreja Gomezelj, lotili prenove teh svetov že pred dobrima dvema letoma, v ospredje pa so postavili organiziranje in obveščanje kupca, nudenje pomoči pri spoznavanju problematike na področju ter usmerjanje in spodbujanje dela po KS. V dobrih dveh letih so imeli tudi vrsto posvetov po KS (toplotna izolacija bivališč, samostojno organi-

demokratske razprave sploh ni bilo, temveč je ta bila vseskozi politično strogo »usmerjena«, pri čemer so žal tudi mediji odigrali učinkovito manipulativno vlogo. V sozvočju republiške in mestne politike je akcija kratko malo morala uspeti, toda posledice je požrl samo Maribor; namesto, da bi se v teh minulih devetih letih ukvarjal s svojim razvojem, se je ukvarjal z delitvijo pristojnosti med mestom in občinami, izgubljal energijo v njihovem medsebojnem »uskaljevanju«, in si nakopal kup odvečne (zlasti sisovske) birokracije.

Zgodba se nadaljuje še danes. Zdaj je že slišati iz republiških vrhov, da bi pravzaprav bilo boljše, če bi Maribor postal spet ena občina, ne tri – kajti v tem drugem primeru bi Pesnica dobila status nerazvitosti in bi pristala na republiški grbi, zdaj pa mora zanjo skrbeti mesto (kot bi kasneje zanjo skrbela spet enotna mariborska občina). Po drugi strani pa je vse več glasov tudi v posameznih občinskih strukturah, da pravzaprav sedanja organiziranost sploh ni tako slaba, da jo je treba samo »dodelati«. Zanimivo je, da bi občina, od koder je lani prišla prva formalna pobuda za vnovično združitev občin (Tezno), pred dnevi skorajda preprečila razpis septembrskega referenduma o preoblikovanju, ker so šele v tretjem preizkusu na seji občinske konference SZDL zagotovili sklepčnost!

Dopustniški čas ali kaj drugega? Paradoksalno je že, da mesto, ki mu obetajo, da lahko »zruši slovensko politiko«, julij preživlja na dopustu in v številnih lepih kavarnicah na prenovljenem Lentu.

Milan Predan

ODMEVI

Nekoliko drugače s sejo 10 ROS delavcev tekstilne in usnjarsko-predelovalne industrije Slovenije

Republiški odbor sindikata delavcev tekstilne in usnjarsko-predelovalne industrije Slovenije si že vrsto let prizadeva za priznanje beneficirane delovne dobe v tekstilni industriji za dela predenja in tkanja in je junija letos uspel pridobiti pozitivni sklep komisije za priznanje beneficirane delovne dobe pri SPIZ. Po postopku pa je nujno, da k njemu dajo soglasje še preostali trije podpisniki družbenega dogovora (Gospodarska zbornica, izvršni svet in RS ZSS) in o njem sprejme dokončni sklep skupščina SPIZ, predvidoma oktobra letos. Pomembna zmaga tudi ne bo kar tako zbledela, ampak se bodo začeli dejanski – konkretni postopki v posameznih ozdih in na delovnih mestih. V ROS pa bomo morali upoštevati tudi spoznanja, ki smo jih ugotovili, ko smo pripravljali to dokumentacijo, pri nadaljnji humanizaciji dela v tekstilni industriji.

Da je položaj v tekstilni in usnjarsko-predelovalni industriji v Sloveniji in v Jugoslaviji dejansko kritičen, je splošno znano.

Vzroki in posledice so bili strokovno prikazani že v Delavski enotnosti 17. marca letos v prispevku novinarja Damjana Križnika pod naslovom »Tradicionalna« potrepeljivost počasi pojenjuje, in predstavljeni tudi v dru-

gih sredstvih javnega obveščanja (Delo, Dnevnik, Večer, RTV) in jih zato ne ponavljam.

Trditve o 30-odstotni produktivnosti je omenjal predstavnik Zavoda SRS za planiranje, vendar smo vsi navzoči, vključno s predstavniki splošnega združenja tekstilne industrije Slovenije, to oceno zavrnili.

Jure Furlan, predstavnik Zavoda SR Slovenije za planiranje, je ugotovil tudi preveliko zaposlenost v tekstilni panogi. Temu ne gre oporekati, toda brez pojasnila je mogoče to in nadpovprečno »bolniško« v panogi razumeti enostransko. Zadeva pa je povsem drugačna, če pri tem upoštevamo, da so v tekstilni industriji zaposlene predvsem ženske, ki imajo poleg delovnih obveznosti tudi funkcijo reprodukcije prebivalstva: torej dvojno vlogo, ki pa je »velikodušno« prepuščena, z vsemi gmotnimi posledicami (bolniška, materinstvo) tekstilni panogi oziroma posameznim podjetjem v njej.

Se najprej vztrajamo pri že oblikovanih zahtevah zveznim in republiškim organom po spremembi pogojev za gospodarjenje in razbremenitvi panoge raznih nenormalnih obremenitev dohodka.

V Sloveniji, za obe panogi še ni v kratkem pričakovati razbremenitev in ne glede na večji delež tekstila pri uporabi sredstev DPS, se bojimo bilanc, ki bodo spet prikazale kritično stanje.

Mogoče bodo številke vendarle prepričale odgovorne o kritičnem stanju panoge, kar zaposleni že dalj časa občutijo predvsem na nizkih osebnih dohodkih in nizki akumulativnosti.

Kaj in koga je avtor članka označil s »paraziti«, mora pojasniti sam. Na seji smo kritično govorili le o tako imenovanem samopostrežnem poseganju v dohodek OZDOV, ki pa se ne uporablja le v tekstilni panogi.

Sekretarka RO: Branka Novak

Slika: Sašo Bernardi

odrinjanja od skupne slovenske skleda, bi mesto zdaj moralo postajati prevzeto; še nikoli se niso toliko ukvarjali z njim, ga razčlenjevali z vseh strani in ga obravnavali kot najbolj nege potrebnega bolnika. Maribor kot slovenska mimoza, nič več Maribor kot samo karikaturna slovenske evropskosti.

Razčlembam, ki sedanje katastrofalno stanje mariborskega gospodarstva (veliki sistemi brez prave prihodnosti, v povprečju za četrtino do tretjino nižji osebni dohodki kot v Ljubljani, izgube krepko nad akumulacijo) in stanje duha v mestu (prevladujoča uravnilovska in ziherska miselnost srednjega sloja, iz nje izvirajoče neustvarjalno intelektualno vzdušje in temu primerna

stece, da o južnih ne govorimo); kako je »republika« mirno pobirala mestu najsposobnejše kadre, najprej z dekreti, kasneje z obeti za slovenske in jugoslovanske »kariere«, potem pa se zgražala nad mariborsko intelektualno in menažersko impotenco; kako je še zlasti v prvih letih po vojni poleg ljudi iz Maribora odtekalo tudi veliko akumulacije (predvsem mestna tekstilna industrija je bila uporabna molzna krava); kako slovenskega vrha praktično vse do lanskega tamovskega štrajka ni posebej skrbelo, kaj se na štajerskem koncu dogaja – vsi njegovi problemi so bili pa v glavnem »mariborska stvar«, razen če je bilo možno na njem preveriti kak nov politični eksperiment.

pravah o preoblikovanju niso bili upravni ali gospodarski, temveč ideološki (»učinkovitejši delegatski sistem«), kar kajpada ni zraslo na domačem štajerskem zeleniku. In dejstvo je tudi, da prave

RADIO CELJE – NAŠIH 35 LET

ranje in varstvo porabnikov, pridelava neoporečne hrane, uporaba sončne energije, zdrava prehrana družine...), ki so bili dokaj dobro obiskani, še vedno pa se ponekod pojavlja neprimerna in neustrezna organiziranost potrošniških svetov. Kako je šele po drugih občinah?

Kaj narediti, da sveti ne bodo le na papirju? Vsekakor bo treba oblikovati neko ustanovo, ki bo nudila strokovne nasvete, opravljala primerjalno preskušanje kakovosti dobrin in kupce stalno obveščala o izsledkih. V tržnih razmerah bomo morali priznati, da sta si kupec in proizvajalec že po naravi v nasprotju. Porabnik bo moral postati ekonomski subjekt, za katerega se bodo proizva-

jalci borili in ga bolj upoštevali, potrošniški sveti pa se bodo morali iz policijskih organizacij preleviti v ustanove, ki bi porabnike vzgajale in jih informirale, za strokovna vprašanja pa bi skrbel Domus.

Zanimiva novost je tudi posebno priznanje, ki so si ga zamislili na Viču. Od letošnjega septembra bi ga podeljevali za izjemne uspehe in prizadevanja pri delu v trgovinskih, gostinskih in drugih storitvenih dejavnostih v občini Ljubljana Vič-Rudnik. Morda jih bo pa kdo posnemal?

Če hočemo uveljaviti evropske cene, moramo upoštevat tudi evropsko kakovost storitev in blaga.

Igor Drakulič

Na delovnem mestu

Potne roke se prilepijo na sklopko starega stroja, s trmasto vztrajnostjo pritiskam nanjo, kot bi hotela iz njega iztisniti do zadnje kaplje moči.

Norma, norma... Usločena in zvalovana pločevina se zatika v zaščito, nespretno in brezuspešno se mučim z uravnavanjem. Buljim v zamaščeno zaščitno steklo, v glavi in ušesih mi šumi kot v čebelnjaku, polnem razdraženih čebel.

Skrčene noge postajajo vse bolj odrevenele in vse težje. Tisoč iglic me prebada v križu, piki so vse močnejši, vse bolj boleči.

Previdno se ozrem okrog sebe in urno snamem zaščito. Vsaj za trenutek si spočijem oči, roke, živce, zagovarjam samo sebe. Ni mi mar opozorila, da je sklopka nezanesljiva, da se lahko sama sproži.

Norma, norma... Stroj še nekajkrat udari, nenadoma pa v zobniku zamoklo zahrešči in ječaje, kot

stokanje ranjene zveri, utihne. Sunkovito se požinem kvišku in togotno brccem v zarjavelo pločevino.

Kot stoletni stari hropeš. Samo kup starega železa si. Priklenjena sem nate kot na sovjo usodo. Moje zdravje in moč srkaš kot vampir. Kaj se te res ne bom nikoli rešila? Sesedem na stol. Odsotno opazujem mehanike, ki se mučijo s popravilom. Okrog njega ležijo vijaki, ležaji, filtri, zobniki, jermeni, verige... Posmehljivo se zazrem v vso to kramo. Kot oživljena mrliča. Noben čudež ga ne reši več. Planem v rezek, obupan smeh. O, moj bog, s takimi sanjami o Evropi. Menda smo zmešani. Država nam je vse pozrla, jaz pa tu nate zlivam svoj žolč. Najraje bi jo popihala k ljudožercem.

Mehaniki zmajujejo z glavami. Kljub zamenjavi večjih elementov stroj molči. Olje se cedi po zarjaveli pločevini kot poslednje solze žalosti in vdaje.

Oddahnila sem si. Kmalu

je bil potisnjen v kot, sam in zapuščen je stal tam in na njem se je počasi začel nabirati prah.

In na njegovem mestu je stal nov stroj. Lep, bleščeč, hiter, igriv kot mlado žrebe. Od občudovanja se oči zaiskrijo, ob pogledu na vsa ta stikala, sklopke, raste v meni nemir, nestrpnost, želja, da se dotaknem tega čudeža tehnike, da izvabim iz njega stvaritev, ki presega razum.

Toda... dotik je bil eden, tuj. Občudovanje je izginilo. Zgolj slepilo. Samo kup železa. Nisem verjela njegovemu enakomernemu brnjenju, njegova varljiva brezhibnost je ličala um in učenost brihtnim glavam.

In pred očmi mi je vedno pogosteje lebdele podoba starega stroja. Ob pogledu nanj mi je žgoča ostrina vznemirila čustva.

Oprostite. Nežno sem se dotaknila zaprašenih stikal. In zdelo se mi je, da me je razumel.

M. D., Tesnila Trebnje.

Stavka rudarjev v Sovjetski zvezi

RUDARJI V SIBIRIJI ZAHTEVAJO UREDITEV ŽIVLJENJSKIH RAZMER

V velikanskem premogovniško-metalurškem bazenu Kuzbas v oblasti Kemerovo se je prejšnji teden začela stavka, ki je do zdaj dvignila na noge že več kot sto tisoč rudarjev. Rudarji zahtevajo boljše plače, sodobna stanovanja, oskrbo z živili, zdravili in blagom za široko porabo, poleg tega pa se potegujejo tudi za gospodarske in politične reforme. Zavzemajo se za sprejem nove ustave, odpravo privilegijev vodilnih, prihod partijsko-državnih voditeljev iz Moskve in zagotovitev gospodarske samostojnosti rudnikov.

Kuzbas je eden tistih velikanov, ki so jih v stalinskih desetletjih pospešene industrializacije postavili na noge, pri tem pa niso poskrbeli niti za najnujnejše življenjske razmere delavcev. Meždurečensk, mesto, iz katerega se je stavka razširila, je tvorba

zadnjega desetletja, kjer kopljejo črni premog vrhunske kvalitete. Dve verigi premogovnikov pripadata dvema različnima regionalnima združenjima in sta podrejeni dveh upravama. Obe pridno sesata iz rudarskega bazena pridelane milijone, delavstvo in komunalo pa puščata brez sredstev. Zato je stavkovni odbor najprej zahteval, da jim zvezno ministrstvo za premogovništvo odobri samostojnost v smislu zakona o podjetjih. Zvezni minister za premogovništvo Mihail Ščadov je hitro dobil od vlade ustrezno določbo in na kraju stavke ustregel puntarskim rudarjem.

Rudarji so izoblikovali več kot 40 konkretnih zahtev in Moskva jim jih je v glavnem izpolnila, razen tistih, ki jih mora sprejeti na dnevni red vrhovni sovjet. »Vse kaže, da je bilo v zadnjih dveh dneh izkazano rudarjem več pozornosti kot prej v dveh desetletjih,« ironično zbada ministrstvo in oblastno birokracijo Sovjetskaja Rossija.

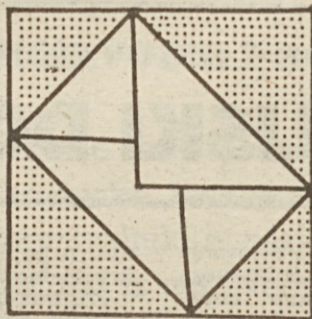
Iz osrednje Sibiriije prihajajo tudi ostre kritike na naslov najvišjega političnega vodstva v Kremlju. Od Mihaila Gorbačova zahtevajo, da jih pride osebno poslušati, ta pa jim je skupaj z Nikolajem Rižkovom že poslal poziv, naj stavko prekinijo. Rudarji in metalurgi očitajo vodilnim, da neupravičeno zavlačujejo gospodarske reforme ter da to povzroča le nadaljnje zaostrovanje socialnega položaja prebivalstva. Stavkovni odbor v Meždurečensku se je še prejšnji teden oklical za stalni delavsko-družbeni komite, ki bo nadziral uresničevanje obljubljenega.

Minister Ščadov in prvi sekretar oblastnega komiteja KP Kemerova Aleksandr Melnikov, ki sta hitela iz mesta v mesto, sta se spraševala, kako se je sploh lahko stavka iz Meždurečenske razširila, ko pa so tam dosegli soglasje in je stavkovni odbor pozval delavce, naj se vrnejo na delovišča? Nekateri so to komentirali s pomanjkanjem pravih informacij, drugi pa so take trditve zanikali, kajti rudarji iz Novokuznecka so dodatno zahtevali, da jim minister dovoli prosto razpolaganje z nadplanskimi količinami premoga, ki bi ga prodali za valuto in si tako sami reševali najbolj nujne socialne probleme.

Kljub izpolnjenim zahtevam stavkovnega odbora v Meždurečensku je pričakovati, da bodo tudi v drugih premogovniških revirjih Kuzbasa zahtevali isto. Vsesplošna kriza v premogovništvu ima namreč značilne sovjetske odtenke. V minuli petletki se je pridobivanje premoga sicer povečalo za 20 milijonov ton, delavske plače pa so se celo znižale! Rudarji iz rudnikov bežijo drugam, saj so se že naveličali stalnih obljub ministrov, pa tudi partijskih in sindikalnih funkcionarjev, da jim bodo zgradili spodobna stanovanja, uredili oskrbo z živili, zdravili in izdelki dnevne porabe. Od tega do zdaj ni bilo nič, vsesplošna kriza v preiskrbi pa je rudarski bazen še bolj prizadela, saj nima svojih kmetijskih površin, kjer bi si vsaj za silo organiziral dodatni pridelek.

Delavce v tako težkem položaju prav gotovo ni prav nič pomirila izjava ministra Ščadova, da bodo posledice stavke velikanske, saj se bodo zaustavile jeklarne, ker ne bodo dobile koksa, poleg tega pa ocenjujejo, da je zaradi stavkovnega gibanja v prvih petih dneh izpadel izkop približno milijona ton premoga, kar naj bi bilo vredno 20 milijonov rubljev. Minister je nakazal tudi prekinitev izplačevanja plač stavkajočim.

Rudarje take izjave samo še dodatno dražijo, obenem pa opozarjajo tudi na ekološke katastrofe, ki jih nosi za sabo dnevni kop. Reke in zrak so že popolnoma onesnažili in zastrupili, dnevni kopi premoga pa puščajo za sabo podobo, ki spominja na Luno.

PREJELI SMO

Skupščina mesta Ljubljane

Na našem zadnjem sestanku smo taksisti opozorili na grožnje prometnikov na avtobusni postaji, da nam bodo z zaporami onemogočili delo. V minulem tednu so se stvari začele uresničevati in sicer tako, da so ob naših vozilih nenehno miličniki, ki nas popisujejo, kaznujejo in nas z besedami smešijo, ponižujejo in maltretirajo pred mimoidočimi in tudi pred strankami. Mandatne kazni nam pišejo tudi, če se ustavimo na parkirnem prostoru, rezerviranem za taksije. Tak odnos velja na širšem območju Ljubljane (na točkah, kjer se največkrat ustavljam). Miličniki si celo dovolijo take prizore, kot se je zgodil 16. julija letos:

Stranka je ustavila taksi na avtobusni postaji (avto je ravno pripeljal), imela je dva majhna otroka – eden je bil še v vozičku. Voznik je na mahanje stranke ustavljen (mož, žena in dva otroka), jih sprejel v avto, naložili prtljago vključil taksimeter, medtem pa se je približal miličnik in zahteval od voznika dokumente, pregled vozila, od stranke pa zahteval, da zamenja avto. Stranka seveda tega ni storila. Miličnik je po daljšem času izrekel kazneni vozniku taksija zaradi vožnje prek avtobusne postaje (očitno drugih razlogov ni našel). S svojim vedenjem je grobo žalil taksista in stranko finančno oškodoval.

To je seveda samo eden izmed mnogih primerov nevljudnega vedenja do taksistov, ki smo zunaj društva (Društvo Popotnik je v ustanavljanju).

Že pred dnevi smo hoteli navezati stike in se pogovoriti o teh stvareh s komandirjem Postaje milice Center na Trdinovi, vendar nismo uspeli, ker nam je že dežurni miličnik povedal, da so vsi vodilni odsotni in nam svetoval »naj se pritožimo pisno, če nam ni kaj všeč.«

Zato zahtevamo, da se nemudoma skliče sestanek vseh odgovornih in se uredi zadeva; zahtevamo pogovor

z miličniki, ki »pozabljajo«, katera je njihova osnovna dolžnost in kakšno je lepo vedenje. Ne bomo dovolili, da nekdo, ki je del te družbe, kot smo mi vsi, izrablja svoj položaj, svoje pristojnosti. Sam tovariš Božo Kovačič nas je opozoril, da so prostori za taksije družbena last in ne last Integrala ali Taxi društva, vzdržuje jih Komunala Ljubljana. S svojim delom tudi mi dajemo v ta »družbeni sklad«, saj plačujemo dovolj visoke davke, ki pa jih je seveda treba zaslužiti. Ljudje v uniformah pa nam to onemogočajo in nam jemljejo denar.

Sicer pa je razpoloženje voznikov na skrajni točki in opozarjamo, da ne prevzemamo odgovornosti, če bo prišlo do kakšnih neljubih incidentov. Ker je veliko taksistov druge narodnosti, dobiva vsa zadeva tudi nacionalistični prizvok, saj mnogi menijo, da se tak odnos ustvarja zato, ker niso Slovenci.

Pričakujemo in zahtevamo, da se našti problemi rešijo in razmere nemudoma uredijo, sicer bomo prisiljeni ukrepati drugače.

V imenu 70 taksistov in društva Popotnik v ustanavljanju: Jakob Nuhujev, Trilerjeva 4, Medvode

Val rudarskih stavk v SZ se širi

Poleg 150.000 rudarjev, ki že štiri-najst dni stavkajo v osrednjem sibirskem premogovniškem območju Kuzbasu, so začeli stavkati tudi rudarji v Donbasu v Ukrajini. Donbas (Donecki premogovniški bazen) je največji energetskega kompleksa v evropskem delu Sovjetske zveze.

Stavkajoči zahtevajo dodatke za nočno delo, izboljšanje življenjskih razmer ter gospodarsko in finančno samostojnost rudnikov. Cene so nasploh eno najbolj spornih vprašanj, o katerih se zdaj pogajajo v mnogih središčih Kuzbasa. Premog, ki ga tod pridobivajo, je sicer vrhunske kakovosti, vendar mu je država določila tako nizko ceno, da so rudniki nedonosni, nimajo svojih skladov, da bi si lahko uredili boljše razmere za delo in življenje.

Markovićevo vlado čaka burna politična jesen

ZATIŠJE PRED VIHARJEM

Gospodarski tokovi so v teh vročih poletnih dneh še vedno v središču pozornosti domačih in tujih analitikov. Kot ugotavljajo, z njimi nikakor ne moremo biti zadovoljni, še zlasti ne kratkoročno gledano, ljudje pa si želijo takojšnjih rezultatov. Odveč je zato poudarjati, da je kljub dopustom politično ozračje v vsej državi precej napeto. Ta okoliščina pa ni niti malo v prid Markovićevo vladi, ki bi še kako potrebovala trdnjše zaupanje širše domače javnosti, političnih lobijev in strokovnih krogov v njene strokovne in politične sposobnosti, da ji bo z naklonjenostjo MDS in tujo finančno podporo vendarle začela uspešno premagovati jugoslovansko razvojno krizo.

Industrijska proizvodnja v prvih petih mesecih letos se je v primerjavi z enakim obdobjem lani v SFRJ povečala za 3,1 odstotka (v Sloveniji za 5 odstotkov). Na drugi strani se je dolarska vrednost celotnega izvoza v SFRJ povečala za 2,7 odstotka (v Sloveniji za 8,4) in konvertibilnega izvoza za 3,3 odstotka (v Sloveniji za 7,7), medtem ko se je dolarska vrednost celotnega uvoza v SFRJ povečala za 8,2 odstotka (v Sloveniji za 9,9 odstotka). To pomeni, da se je pokritost uvoza z izvozom v SFRJ zmanjšala za 98,6 odstotka na 93,5 odstotka, pokritost konvertibilnega uvoza pa s 100,3 odstotka na 88,9 odstotka, ali z drugimi besedami, da se povečujeta tako konvertibilni kot klirinški suficit) velja za obdobje od 1. 1. do 26. junija letos). Še bolj nas lahko skrbi, da so se cene na drobno junija povečale v primerjavi z majem za okoli 30 odstotkov in so bile za 652,2 odstotka višje kot junija lani.

Na podlagi teh in drugih podatkov Zveznega zavoda za statistiko številni ekonomisti in politiki opozarjajo, da so stabilizacijski ukrepi zvezne vlade dolgoročne narave in da kratkoročno ne umirjajo inflacije. Ob tem pa hoteli ali nehoti pozabljajo, da je hiperinflacija mogoče ustaviti le s tako imenovano terapijo, s šokom, ki pa jo je treba skrbno pripraviti. Dejstvo je, da je imela zvezna vlada za tak zahtevek korak premalo časa, veliko vprašanje pa je, ali bi jugoslovansko gospodarstvo sploh preneslo oster poseg v administrativni način gospodarje-

nja, saj se po vsej državi na vse mogoče načine upirajo zahtevam vlade po enkratnem izplačevanju osebnih dohodkov na mesec, zmanjševanju klirinškega suficita, finančni disciplini in še bi lahko naštevali. Četudi bi začeli v resnici uresničevati korenite gospodarske reforme, ne more pravzaprav nobena domača niti tuja finančna avtoriteta zagotoviti, da bo Markovićeve stabilizacijski program rodil željene sadove. Temeljnih pogojev za prehod na tržni način gospodarjenja namreč nismo uspeli izpolniti in te naloge ne more kar čez noč speljati niti sedanja zvezna vlada, čeprav je menda veliko bolj operativna kot prejšnja, Mikuličeva. Kakorkoli že obrachamo, problema dejanskega lastnika »samoupravnega« kapitala še nismo rešili, medpodjetniške in medbančne konkurence se bojimo (upravičeno) kot hudici križa, nevarnosti tujih želja po profitih na podlagi investiranja v naše gospodarstvo pa tudi ne kaže podcenjevati. Možnosti sedanje pa tudi kakšne druge zvezne vlade za dolgoročno umiritev inflacije so potemtakem – pa naj se sliši še tako pesimistično – resnično zgolj simbolične.

Za letošnjo ekonomsko politiko je sicer značilno, da je bila rast denarne mase v posameznih mesecih celo večja od rasti maloprodajnih cen, da se je zato inflacija še povečevala, potrebe gospodarstva po novih posojilih pa se prav tako niso zmanjšale. Splošna rast cen se je povečevala tudi zaradi hitrejši rasti osebnih dohodkov od povečevanja produktivnosti dela, psiholoških pričakovanj ljudi po rasti cen in sprememb v primarni delitvi med posameznimi gospodarskimi subjekti zaradi cenovnih nesorazmerij. Kakorkoli že obrachamo, dejstvo je, da je stopnja akumulativnosti jugoslovanskega gospodarstva silno skromna in nič ne kaže, da jo bomo uspeli povečevati. To pa z drugimi besedami pomeni, da se bo dotedanje 6-do 7-odstotno realno zmanjševanje investicij na leto nadaljevalo, brez odpiranja novih podjetij in zapiranja tistih z največjimi izgubami pa ni pravih možnosti za preustroj gospodarstva.

Nesporno je, da so davki in prispevki gospodarstva še vedno previsoki glede na donosnost po-

slovanja. Teško je sicer zanikati, da se je proračunski primanjkljaj v letošnjem letu res zmanjšal z 11,7 na 8,5 odstoten delež v družbenem proizvodu Jugoslavije, vendar je to premalo. Kot pravilno ugotavlja dr. Davorin Savin, naši kazalci o proračunskem primanjkljaju niso popolni, saj ne vključujejo tečajnih razlik. Če bi upoštevali še te, bi ugotovili, da se je delež tega primanjkljaja

v družbenem proizvodu letos povečal, ne pa zmanjšal. Upoštevali moramo tudi, da se bo vse večja inflacija začela umirjati le, če bomo začeli izvažati izdelke pod ceno in če bomo izvoz fizično povečevali predvsem z večjim izkoriščanjem obstoječih proizvodnih zmogljivosti, ne pa le na račun slabše domače ponudbe blaga in storitev, zaradi katere se prepad med ponudbo in povpraševanjem

Nezadovoljni delavci in slaba organizacija dela

V BREŽIŠKEM IMV NI BILO STAVKE, LAHKO PA ŠE BO

V delovni organizaciji IMV, obrat Prikolica, je bila lani prekinitev dela, v kateri so delavci zahtevali boljšo organizacijo dela. Ker vodstvo DO v enem letu na tem področju ni naredilo nič konkretnega, je med brežiškimi delavci spet zavrelo. Najbolj nezadovoljni so se podali v Ljubljano k Vladimirju Bizovičarju, sekretarju republiškega odbora sindikata delavcev kovinske in elektroindustrije, ki je zaradi zapletenosti položaja predlagal razširjeno sejo IO OOZS. Po natančnejši informaciji smo stopili kar k sekretarju Bizovičarju.

Pri Bizovičarju so bili 27. junija trije delavci iz DO IMV, obrat Prikolica iz Brežic. V pogovoru se je izkazalo, da so delavci nezadovoljni z vodstvom obrata, ki kljub zahtevam po ureditvi razmer tudi eno leto po prekinitvi dela ni naredilo nič. Poleg tega so zahtevali, da se v obratu zmanjša režija in da se upošteva delovni koledar. Proste sobote so namreč prisilno spreminjali v delovne, nadur pa niso ustrezno plačali. Organizacija dela v brežiškem IMV je dejansko na psu, saj imajo opraviti s slabo tehnično dokumentacijo, pomanjkljivo oskrbo z materialom, pomanjkljivimi samoupravnimi akti in slabo tehnično opremo. Na koncu pogovora so omenili še slab odnos vodje proizvodnje do delavcev in zahtevali njegov odstop.

Položaj je vsekakor zahteval reševanje na kraju samem, zato je sekretar Bizovičar predlagal pogovor v delovnem okolju, kjer je prišlo do konfliktov. Tako so se dogovorili, da takoj skličejo že omenjeno razširjeno sejo.

Na seji, ki je bila 17. julija, so se zbrali člani IO osnovne organizacije, predstavniki skupine nezadovoljnih delavcev, člani samoupravnih organov IMV, sekretar ROS, predsednik sindikalne konference IMV, vodja obrata, direktor tozda Adria, predsednica izvršnega sveta skupščine občine Brežice in predstavniki sredstev javnega obveščanja. Kar zajeten

po blagu še povečuje. Zaman je torej prepričevati javnost, da ima Markovićevo vlado v rokah čarobno palico, s katero bi lahko čez noč umirila povečevanje cen, pa tega ne zna ali neče storiti. Osnovni vzrok za inflacijo namreč ni skrit v vladnih kabinatih, ampak v obstoječem gospodarskem in političnem sistemu, ki pa ga ni moč oživiti in spremeniti čez noč. Še zlasti ne tako, da zvezni vladi dajemo domala vsi načelno podporo pri uveljavljanju začrtane gospodarske preno-ve, pri konkretni izpeljavi bole-čih, a stabilizacijskih ukrepov pa tekmuje, kdo ji bo vrgel pod noge več polen...

Emil Lah

»kup« ljudi se je komaj spravil v jedilnico, kjer so nezadovoljni delavci ponovno našli zahteve in poudarili, da se izvršni odbor sindikata ni prav posebno trudil v reševanju nakopičenih težav. Spet so zahtevali, da vodjo proizvodnje odstranijo iz enote, češ da nima ustreznih kvalifikacij, da strokovnjak in da z delavci neravna humano. V razgreti razpravi so sodelovali vodilni delavci in tudi delavci iz neposredne proizvodnje.

Ker so izvozni načrti zahtevali je res treba delati skoraj vse sobote. Zahteve po izvozu so velike, plače pa v povprečju občine. Nadure ne morejo biti plačane več, ker tega ne dovoljuje zakonodaja. To so bili kratki odgovori na nekaj zahtev, med katerimi so nekaj tudi zavrnili – odstop vodje proizvodnje, povečevanje osebnega dohodka brez upoštevanja pravilnika, neodgovornost režije, skih delavcev, kadrovanje o zvezah in zvezcih, nadlegovanje delavcev, ki so sodelovali v lanski stavki...

V razpravo je posegel tudi vodja obrata, sicer nekdanji direktor tozda, in opozoril, da so nekateri delavci proti vodji proizvodnje, ker zahteva disciplino. Sobote so delovne zaradi izvoznih plov, saj vsak dan zamude pri prikolicah stane 500.000 dinarjev. Vzroki za zastoj prodaje pa s včasih prav banalni, saj zaradi nekaj sto letvic za mizice stoji celotna serija že izdelanih prikolic. Kadrovanje poteka prek samoupravnih organov, sicer pa se ene in iste zahteve ponavljajo že dve leti, ugotovil nekdanji direktor.

Ostali delavci iz proizvodnje niso strinjali z vsemi zahtevami nezadovoljnih delavcev, čeprav so bili prav tako mnenja, da je organizacija dela zelo slaba. Spravili so se, kako je mogoče, da v števili delavcev, v sobotnih dneh pa kar naenkrat pride. Poudarili so tudi, da nadure niso spodbujajo valne, zanimalo pa jih je, kako to da imajo enake osebne dohodeke če se izvoz veča (22%)? Na koncu so rekli, da so pripravljene delati ob sobotah, vendar potrebujejo tudi počitek.

Kljub mnenju nezadovoljnih delavcev, da težave ne bodo pramagane z razširjeno sejo in da v bližnji prihodnosti kot izbov v sili tudi stavka, je izvršni odbor sprejel nekaj sklepov. Ker delavci niso bili zadovoljni s podatki o povprečnem OD v brežiški občini, ki jih je predstavila predsednica izvršnega sveta SO Brežice, naj se v najkrajšem času objavijo tako za višino plač v družbenem proizvodu kot v družbenem proizvodu javnostih. Za nadurno delo naj se kljub zakonskim opredelitvam (plačano le do 30 nadur) uvede dodatna finančna spodbuda, zaradi slabe organizacije dela pa se zahteva osebna odgovornost in to področje zaposlenih strokovnjakov – če sploh so?!

Franček Ribič

Igor Drakulič

Inovacijski kotichek

KAJ JE INOVACIJSKI DOHODEK

Peta seja odbora za inventivno dejavnost RS ZSS, ki je bila 13. julija 1989 in je bila namenjena pregledu inovacijske dejavnosti v Sloveniji in nalogam, ki jih je in jih bo sindikat uresničeval, je pokazala dvoje ekstremnih pogledov na razvoj. Praktiki ugotavljajo, da bo sicer potrebno iskati nove poti in spoznanja ter povezati znanost, znanje in izkušnje v inovacijski dejavnosti, mnogi pa že razmišljajo o trgu kot naši realnosti, ko nas bo novonastajajoče podjetništvo rešilo vseh težav in globoke družbene krize. Potrdila se je celo prenesena misel kitajskega filozofa Lao Ceja, ki velja za inovatorje le v prenesenem smislu: »Kdor hoče imeti mir, se naj ne ukvarja z znanostjo«!

Tako sem razumel posamezne nastope in razmišljanja o nalogah sindikata in inovacijske dejavnosti. Vse tisto, kar bi morali v Sloveniji opraviti že pred leti, še posebej izobraževanje za ustvarjalnost, izgradnja enotnega informacijskega sistema inovacij, pospeševanje inovacijskih procesov v podjetjih, racionalizacije v jav-

nem sektorju, prenova delovanja celotnega procesa družbenega upravljanja, slovenskim razmeram prilagojena strategija tehnološko-tehnološkega razvoja so sicer »neke naloge« in potrebe, kdo pa jih bo opravljal pa ni potrebno definirati. Dobronamerni poznavalci razmer na tem področju priznavajo, da je sindikat na inovacijskem področju storil precej konkretnega, nekateri pa skoraj z ironijo gledajo na naloge, ki jih opravljamo. Pri tem je potrebno dodati, da niso pregledali niti svojih obveznosti, ki jih je sprejela skupščina SR Slovenije in ne svojih nalog, ki bi jih morali opravljati kot podpisniki družbenega dogovora o inovacijah v Sloveniji. Sindikat se je obvezal, da bo ustvarjal potrebno razpoloženo med delavci za ustvarjalno sodelovanje, izobraževal delavce, terjal, da bodo delavci seznanjeni z rezultati gospodarjenja in tudi z rezultati inovacijske dejavnosti.

Tem nalogam se ne bomo odpovedali niti v prihodnje, saj je dobro gospodarjenje povezano z urejenimi samoupravnimi od-

nosi, to pa je pogoj za ekonomsko in socialno varnost delavcev.

Prestrukturiranje gospodarstva, ki je nujni pogoj za večjo učinkovitost, ponekod prav boleče zadira v položaj delavcev. Sleherni tehnološki presežek pa morajo spremljati programi, s katerimi bo zagotovljena ustrezna varnost delavcev. Stališča RS ZSS javnost že pozna. V odboru za inovacijsko dejavnost pa menimo, da delavci – inovatorji ne morejo biti na seznameh tehnoloških presežkov. Prav tako bomo odločno zahtevali, da v statutih podjetij konkretno opredelijo tudi inovacijsko politiko.

Pri obravnavi sporočila sveta Zveze sindikatov Jugoslavije o nalogah pri uresničevanju strategije razvoja inovacijske družbe pa smo ugibali:

- inovacije in inovacijski dohodek nas lahko izvedejo iz sedanje krize;
- inovacijski dohodek je rezultat inovacij in ga realiziramo na trgu,
- dokler trg ne bo deloval, bo pojem »inovacijski dohodek« živa ekonomska kategorija.

Dr. Ilija Jurančič

OSEBNI DOHODKI V NOVIH RAZMERAH

Osebnih dohodek (ali plača, kakor vam pač bolj ustreza) v vsakem okolju in v vsakem obdobju najbolj natanko izraža družbenoekonomska razmerja, ki so v neki družbi uveljavljena. Seveda ne tistih, ki so napisana v resolucijah in deklaracijah kongresov in manifestacij in tudi ne tistih, ki so napisana v ustavah in zakonih, ampak samo tista, ki v neki družbeni skupnosti in v nekem trenutku stvarno veljajo. To velja za vse vzhodne in zahodne primere in smo lahko zelo plastično videli na primeru Italije. Še bolj natančno ta ugotovitev velja za naše razmere. Kljub deklariranemu najširšim samoupravnim pravicam delavcev in kljub najbolj napredni družbeni ureditvi na svetu (tako sem pogosto slišal govoriti politične funkcionarje), so o osebnih dohodkih odločali čisto odtujeni krogi. Včasih kar vlada in skupščina z intervencijsko zakonodajo, a včasih ovekrog podpisnikov družbenega dogovora. Namesto delovne in dohodkovne uspešnosti delovnega procesa so bila merila in metode za oblikovanje osebnega dohodka indeksiranje, zamrzovanje, sidranje, prelivanje, omejevanje in drugi. Namesto enostavnih in jasnih usmeritev, ki navajajo kolektive k doseganju večje delovne in dohodkovne uspešnosti, so nastajali zapleteni mehanizmi in formule, ki jih nihče ne razume in ki zato nikogar ne morejo spodbuditi h kakršnikoli dejavnosti.

Socialna in motivacijska vloga

Osebnih dohodek (ali plača) ima povsod na svetu in torej tudi pri nas dvoje vlog: socialno in motivacijsko. Socialna vloga, ki delavcem zagotavlja preživetje, deluje za zmanjševanje razlik. Motivacijska vloga, ki delavce spodbuja k doseganju rezultatov, deluje prav nasprotno. Da bi v pravi meri zagotovili zadostno mero obeh vlog in preprečili socialne nemire in odsotnost nezainteresiranosti za delo, je treba v vsakem okolju in v vsakem trenutku postaviti pravo mero ravnovesja obeh vlog. In prav to je bila največja pomanjkljivost vseh oblik usmerjanja delitve. Vedno je prevladovala ena ali druga vloga, pojavljali so se socialni nemiri zaradi nizkega osebnega dohodka, ki ni zagotavljal preživetja, ljudje so bili nezainteresirani za delo. Namesto da bi bil osebnih dohodek odvisen od dejstva, kaj delavec dela in kako opravlja svoje delo, je bil v bistvu najbolj odvisen od tega, kje delavec dela. Ker ni bilo ravnovesja obeh vlog, so gmotne možnosti delitve vendar manjše, a subjekti zunanjega poseganja vse močnejše prerazporejajo vse družbeno siromaštvo. Brez boljših rezultatov in večje učinkovitosti delovnih procesov ne bo večjih možnosti za delitev, teh pa v okviru modela dogovorne ekonomije očitno ni mogoče doseči. Dogovorna ekonomija se je v dveh desetletjih prepričevanja in vsiljevanja pokazala za družbeno škodljiv projekt. Družbeno dogovarjanje in samoupravno sporazumevanje o razporejanju in delitvi bo treba opustiti in nadomestiti s takšnimi oblikami družbenega usmerjanja, razporejanja in delitve, ki so tudi drugod po svetu dala dobre rezultate.

Omejitve navzgor postavlja le davkarija

Ravnovesje obeh vlog osebnega dohodka, socialne in motivacijske, je mogoče doseči s pogajanjem med subjektom, ki zastopa delavce (n.pr. sindikat) in subjektom, ki zastopa podjetja (n.pr. go-

spodarska zbornica). Oblast (vlada) si mora v tem procesu obdržati in zagotoviti vlogo razsodnika za primer, če med pogajalskima subjektoma ni doseženo soglasje. Pogodbena soglasja o temeljnih elementih in razmerjih delitve osebnega dohodka (kolektivna pogodba) mora dajati okvirni manevrski prostor za delitve v podjetju. Vsebovati mora tudi spodnjo, še sprejemljivo mejo osebnega dohodka za posamezne kategorije delavcev. Podjetje, ki ne more zagotoviti teh spodnjih mej osebnega dohodka, mora biti deležno posebne skrbi družbene skupnosti, vključno s postopki za sanacijo in likvidacijo, a izplačevati mora najmanj z zakonom določen minimalni osebnih dohodek. Podjetje torej mora zagotoviti s kolektivno pogodbo določene osebnih dohodke, ki jih lahko samostojno povečuje iz dosežene delovne in dohodkovne uspešnosti. Omejitve navzgor lahko postavlja le davkarija, ki je povsod v svetu najuspešnejši določevalec zgornje meje.

Ob tem se lahko vprašamo, čemu je pravzaprav razlika med družbenim dogovorom in kolektivno pogodbo. Pri družbenem dogovoru so sodelovali skupščina, sindikat in gospodarska zbornica vsak v svojem imenu in so skupaj postavljali nov subjekt, odbor podpisnikov družbenega dogovora, ki je samostojno produciral predpise, ne da bi bili podpisniki in tudi odbor komurkoli neposredno odgovorni. Vse je delovalo kot mlin na veter v okviru še drugih mehanizmov dogovorne ekonomije. Pri kolektivni pogodbi sta oba subjekta neposredno odgovorna vsak svoji bazi, a vlada vsej družbeni skupnosti. Tako se lahko postavi socialno primeren in motivacijsko učinkovit mehanizem - usmerjanja razporejanja in delitve, seveda če bo zato primerno ozračje v vseh družbenih procesih. Zakon o podjetjih in vrsta drugih novih predpisov vsaj za sedaj daje takšne obete.

Namesto predpisovanja posameznih sestavin, razmerij, metod, modelov in tehnik za razporejanje in delitev, kar se je doslej obrtno izvajalo z družbenim dogovorom, spremljajočimi akti, pomožnimi sporazumi in z intervencijskimi zakoni, je treba doseči razmere, v katerih bodo podjetja v okviru s kolektivno pogodbo določenega manevrskega prostora samostojno uveljavljala tiste metode, modele in tehnike, ki bodo v praksi dale najboljše rezultate. Na ta način bi v vsej problematiki razporejanja in delitve bolj uveljavili preizkušene strokovne rešitve in spoznanja in tako nadomestili doslej prevladujoč vpliv političnih in oblastvenih struktur, ki je temeljni razlog za sedanje razmere, ki jih brez pretiravanja lahko imenujemo kriza motivacije.

Delovni prispevek in sestavine delovnega prispevka

Če naj bo osebnih dohodek delavca odvisen od njegovega delovnega prispevka in vrednoten v manevrskem prostoru, ki ga narakujejo socialne razmere, moramo najprej pojasniti, kaj je to delovni prispevek. Ugotovimo lahko, da delovni prispevek delavca omejujejo in opredeljujejo tri sestavine:

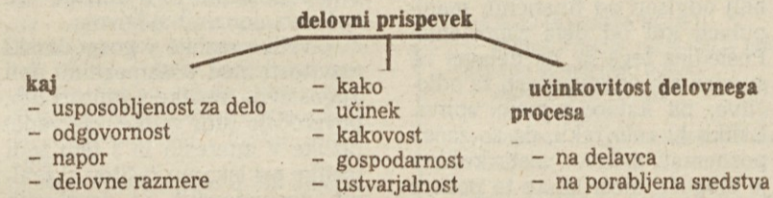
- kaj je delal,
- kako je delal,

• kako učinkovit je delovni proces, v katerem je delal.

Kaj je delavec delal se izraža v zahtevnosti dela, ki združuje: usposobljenost za delo (strokovnost dela), z opravljanjem dela povezano strokovnost, trud, ki ga delo zahteva in delovne razmere, v katerih delo opravlja.

Kako je delavec delal, se izraža v delovni uspešnosti, ki združuje doseženi obseg (učinek), dela, kakovost, gospodarnost (stroške) dela in ustvarjalnost pri delu.

Učinkovitost delovnega procesa se izraža z dohodkom ali dobičkom na delavca in z dohodkom ali dobičkom na sredstva, uporabljena v izvajanju delovnega procesa. Navedene sestavine lahko sistematično prikazemo takole:

Kot lahko vidimo, delovni prispevek delavca izkazujejo številke, med seboj zelo različne sestavine. Povsem nemože je, da bi zaradi te različnosti ugotavljali vse sestavine delovnega pri-

spevka delavca z eno samo metodo, čeprav bi bilo to zaradi enostavnosti in celovitosti zelo zaželeno.

V nadaljevanju bomo vsako izmed sestavin delovnega prispevka obravnavali posebej. Ugotavljali bomo, kakšne so dosedanje izkušnje v praksi in kakšne so metodološke in druge možnosti, da bi v vsakem delovnem procesu razvili svoj motivacijsko učinkovit mehanizem, ki bo ustrezal velikosti, organiziranosti, ciljem in tehnološkim posebnostim prav tega delovnega procesa. Mehanizem delitve osebnega dohodka je preveč resna in preveč pomembna in po svojih posledicah lahko tudi usodna zadeva, da bi za njegovo oblikovanje uporabili nekakšno konfekcijo. Oblikovan mora biti po meri, a v postopku nastajanja mora biti dovolj prostora za organe samoupravljanja in za poslovodstvo, ki bodo skupaj oblikovali temeljno vizijo mehanizma, za strokovne delavce v podjetju, ki bodo pripravili predlog, za vse delavce, ki bodo v razpravi ocenili njegovo ustreznost in predlagali dopolnitve in tudi za zunanje strokovnjake, ki bodo lahko ustvarjalno sodelovali in pomagali pri vsem poteku. Marsikje bo ves sistem delitve osebnega dohodka lahko bistveno enostavnejši in manj obsežen, ker so v dosednji praksi konkretne družbene usmeritve

povečanje osebnega dohodka. In le v primeru, če bo povečanje osebnega dohodka delavca hkrati pomenilo tudi večjo naložbeno možnost podjetja, bo to prava možnost za delavca in za podjetje.

Doslej so se dobre zamisli o možnostih za povezovanje delovne uspešnosti z višino osebnega dohodka delavca izjalovile zato, ker ni bilo mogoče na enak način ugotovljati delovne uspešnosti vseh delavcev v delovnem procesu. Marsikje je prevladovalo mnenje, da morajo imeti vsi delavci enake možnosti, ker uveljavljanje motiviranja samo za en del postavlja te delavce v ugodnejši položaj in ni pravično. Delavci opravljajo v posameznem delovnem procesu zelo različna dela, zato tudi njihova vloga pri doseganju rezultatov ne more biti izenačena. Če naj bi ugotavljali delovno uspešnost delavcev in to upoštevali pri obračunu osebnega dohodka in tako motivirali delavce za doseganje boljših delovnih rezultatov, bomo morali upoštevati vsaj naslednje štiri skupine:

- poslovodni delavci
- delavci, ki pripravljajo delovni proces (razvoj, tehnologija, marketing, itd.)

- delavci v proizvodnem procesu
- režijski (administrativni) delavci.

Pojavne oblike delovne uspešnosti so za vsako izmed naštetih skupin povsem različne predvsem zato, ker je povsem različen njihov vpliv na delovno in dohodkovno uspešnost in učinkovitost celotnega delovnega procesa. Zato je treba pojavne oblike njihove delovne uspešnosti poiskati tam, kjer lahko vplivajo na učinkovitost delovnega procesa, to pa je povsem drugače za poslovodstvo, drugače za delavce, ki pripravljajo delovni proces, drugače za delavce v proizvodnji in drugače za režijske delavce. Posamezno skupino je mogoče še razčleniti, ni pa jih mogoče združevati. *Nadaljevanje prihodnjic*

poslovna skupnost
XKOP r. o.

INDUSTRIJA KOVINSKIH IN PLASTIČNIH IZDELKOV

KOVINOPLASTIKA LOŽ
r. o.

Pošta: 61386 Stari trg pri Ložu; telefon: (061) 707-422; železniška postaja Rakek; telegram: Kovinoplastika Lož; telex: 31-588 yu loz

PROIZVODNI PROGRAMI:

- okovje za stavbno pohištvo
- kovinske, lesene in plastične karnise
- pomivalniki iz nerjaveče pločevine
- izdelki iz nerjaveče pločevine za gospodinjstvo in sanitarije
- izdelki iz plastičnih mas
- toaletne omarice
- plastični pretočni in talni sifoni
- strešna okna
- orodja za preoblikovanje kovin, plastike in drugih materialov

Za 22. julij, dan vstaje slovenskega naroda, čestitamo vsem delovnim ljudem in občanom Slovenije

Kako do samoupravljanja »po meri delavcev« (2. del)

KDOR USTVARJA, NAJ TUDI GOSPODARI

Razvoj družbe vse bolj potrjuje Marxovo ugotovitev, da se bo kot objektivno naprednejši uveljavil tisti način proizvodnje, ki bo najbolj povečeval proizvodnost človekovega dela. V zadnjih dveh desetletjih je bil kapitalizem očitno uspešnejši kot socializem. To je treba razumeti tudi kot izziv socializmu, da reši probleme, ki zmanjšujejo ritem gospodarskega razvoja. V tem smislu je konkurenca kapitalizma očitno spodbudna. Ne smemo pa pozabiti, da je bil kapitalizem v petdesetih in šestdesetih letih, do naftne krize v sedemdesetih letih in obdobja neposredno po njej, v resni krizi.

Prepovedovanje namesto spodbujanja

Pri nas smo doslej uresničevali pravico delavcev do upravljanja z družbenimi sredstvi na podlagi dela. Normativno so zaposleni (delovni kolektiv) upravljali organizacijo, v kateri so bili zaposleni (kot pravico in dolžnost), v imenu družbe in za svoj račun. Vendar se je v to upravljanje močno, če ne celo odločilno, vmešavala država oziroma kakšna druga družbenopolitična skupnost. Ta je z zakoni, odloki, nadzorom službe družbenega knjigovodstva, kadrovske politiko, itd. omejevala

svobodo kolektivov pri upravljanju.

Ta sistem tako in tako ni vseboval dovolj spodbud za smotrno uporabo in razširjanje družbenega kapitala. Vzrokov za to je bilo več, so pa naslednji:

- država je s svojimi predpisi o ugotavljanju rezultatov poslovanja in delitve novoustanovljene vrednosti omogočala, da so kot uspešne poslovale tudi organizacije, ki so bile dejansko v izgubi (po nekaterih ocenah večina jugoslovanskega gospodarstva zadnja leta posluje z izgubo);

- samostojnost delovnih kolektivov je bila okrnjena do tolikšne mere, da njihov vpliv na rezultate poslovanja ni bil odločilen. Posebno v zadnjih letih so zaradi velike inflacije razmere že absurde. Rezultat poslovanja je bolj odvisen od finančnih manipulacij kot od dela zaposlenih. Posledica tega je, da delavci ne sprejemajo odgovornosti za odločitve, na katere nimajo vpliva. Lahko bi celo rekli, da so začeli posnemati državo: vzeti, kolikor je mogoče, sicer lahko to pobere drugi;

- praktično uresničevanje samoupravljanja je bila komplicirana, neučinkovita, prepočasna in predraga. Samoupravljanje se ni

razvijalo na področju dela, marveč predvsem na področju delitve. Pri delu je obveljala birokratska organizacijska mera upravljanja, ki z demokratičnimi načeli samoupravljanja ni združljiva. Postopki samoupravnega odločanja so bili pogosto negospodarni, (preveč porabljenega časa), neučinkoviti (odločanje o že odločenem); sistem odgovornosti ni zaživel;

- gospodarska in družbena kriza je še pospešila izražanje kvarnih posledic. Nizka gospodarska rast, zmanjševanje stvarne vrednosti osebnih dohodkov itd., so ustvarjali vrsto problemov, ki jih sicer visoka gospodarska rast zmanjšuje ali rešuje sama po sebi. Gre za problematiko družbenih dejavnosti, brezposelnosti itd. Prišlo je do splošnega nezadovoljstva zaposlenih in s tem do vse več neracionalnih odzivov;

- velike razlike v gospodarski razvitosti med posameznimi deli Jugoslavije, razlike v kulturi itd., povzročajo tudi velike (bistvene) razlike v interesih in s tem tudi razlike pri iskanju rešitev aktualnih gospodarskih in družbenih problemov. Kar je sprejemljivo za ene, ni sprejemljivo za druge. Tako prihaja do vzajemnega oviranja, ne pa do reševanja problemov. Krizo tudi zato rešujemo bi-

stveno počasneje, kot bi jo lahko oziroma jo rešujejo v razvitih deželah.

Kljub spoznanju, kje vse so vzroki za krizo, ni še povsem jasno, ali bodo doslej predvideni ukrepi, ki jih uvaja oblast, dovolj za izhod iz krize (doslej smo že marsikaj poskusili, pa ni bilo uspeha), niti ni jasno, kaj od predvidenega bo mogoče dejansko uresničiti in kaj bo kdo (družbena skupina) preprečil itd. V takšnih razmerah je seveda možno le dovolj hipotetično predvidevati perspektivo ali zastoj samoupravljanja v delovnih organizacijah v prihodnje.

Nekaj glavnih dilem našega časa pa je kljub temu le mogoče opredeliti in predvideti možne rešitve. Tako kaže upoštevati, da se je podoba delavskega razreda spremenila in da so se spremenili tudi njihovi interesi. Zahteve po svobodi, neodvisnosti, nekontroliranosti se v današnjih družbah uveljavljajo sicer z enako močjo, vendar v drugačnem pomenu kot nekoč. Človekove pravice postajajo vse bolj pomembna sestavina družbenih odnosov. Svobode in neodvisnosti pa ni mogoče doseči brez nadzora nad ekonomskimi možnostmi za življenje. Zato je boj za demokracijo trajna sestavina delavskih zahtev tudi v sodobnem svetu.

Brez dela ni (ne bo) nikoli mogoče živeti

Jugoslovanske razmere v zadnjih letih so nekaj posebnega. Glede na gospodarsko krizo in zniževanje realne življenjske ravni delavcev je v ospredju njihov (naš) boj za preživetje. Osebnih dohodki imajo prednost pred drugimi vidiki razporejanja nove vrednosti. Stavke to najbolje dokazuje. Vendar ni mogoče trditi, da so se delavci pri nas odrekli samoupravljanju kot družbenemu odnosu, v katerem lahko nadzorujejo družbeno reprodukcijo in sami določajo svoj prihodnji družbeni položaj. Koliko bo ta težnja vsebovana v aktualnih političnih programih, je odvisno predvsem od (vodstva) delavskih organizacij in delavske avantgarde (ZK, sindikati). Samoupravljanje se danes še drže mnoge oznake, ki zmanjšujejo njegovo privlačnost (ritualiziranost, formalizem, neučinkovitost itd.). Vprašanje oblasti pa ni niti izmišljeno niti nepomembno. Delo je še vedno proizvodni tvorec in vir nove vrednosti. Brez dela (lastnega ali tujega) ni mogoče živeti. Boj za oblast še vedno pomeni tudi boj za gospodarjenje s presežnim delom v družbi. Zahteva, da z novoustanovljeno vrednostjo razpolagajo tisti, ki jo ustvarjajo, je za to povsem legitimna. Ni pa je mogoče uresničiti v individualni obliki, saj na sedanji stopnji tehnološkega razvoja delavci še delajo skupaj in povezano. Zato jih je tudi lažje mobilizirati in so močnejši.

Uvajanje različnih oblik lastnine sredstev za proizvodnjo in konkurenca med njimi pomeni tudi različne možnosti za uveljavljanje vpliva delavcev na odločanje v delovnih organizacijah. V podjetjih in podobnih organizacijah v zasebni lasti je pričakovati, da bodo lastninsko funkcijo opravljali lastniki ali - v njihovem imenu in za njih so najeti menežerji - podobno kot v kapitalističnih gospodarstvih. To pomeni, da samoupravljanja tam ne bo. Od moči in ozaveščenosti delavskih organizacij (posebej) sin-

dikatov pa je odvisno, koliko bo participacije. Izkušnje drugih zasebnolastniških gospodarstev kažejo, da je vloga delavcev pri odločanju (upravljanju) lahko zelo različna. Posvetovalne organe imajo praktično v vseh deželah, njihove pristojnosti pa so dokaj različne. Ponekod imajo vsaj v delu gospodarstva uveljavljeno soodločanje. Vpliv delavcev je predvsem odvisen od njihove politične moči v vsej družbi. Upravljanje pomeni tudi odločanje o uporabi presežne vrednosti. Lastniki se zavzemajo zato, da bi jo uporabili v skladu s svojimi interesi. Delavci prav tako. Torej ni razloga, da bi pri nas pod praktično enakimi pogoji prišlo do bistveno drugačnih odnosov.

V organizacijah, kjer so in bodo sredstva v družbeni lasti, pa so razmere povsem drugačne. Tu je prostor za samoupravljanje še največ odprt. Seveda ga bo treba očistiti nekoristnih navlak in škodljivosti iz preteklosti. Vendar družbena lastnina omogoča, da z njo razpolagajo in jo upravljajo delavci in tako nadzirajo možnosti in rezultate svojega dela. Konkurenca z drugimi oblikami lastnine bo tudi upravljalce družbene lastnine silila v večjo gospodarsko učinkovitost. Kako to doseči, še nismo razrešili. V bistvu gre za vprašanje, kako zagotoviti najracionalnejšo uporabo družbene lastnine in odgovornost za njeno ohranjanje in povečevanje. V teh podjetjih se bo interes dela in (družbenega) kapitala bodisi organiziral vsak zase ali pa kot dve sestavini istih dejavnikov. Kako organizirati interes dela, ni problematično, o tem imamo več izkušenj. Vprašanje je, kako organizirati interes družbenega kapitala.

Podobno dvojnost (samoupravljanja lahko pričakujemo tudi pri zaposlenih v družbenem sektorju. Pričakovati je moč izražanja različnih interesov in iz tega izvirajoče različno ravnanje - kadar bodo zaposleni samoupravljali na podlagi dela v svoji organizaciji ali kadar bodo soupravljali na podlagi kapitala v drugi organizaciji. Vprašanje je seveda, ali se vpliv na upravljanje v drugem družbenem podjetju (na podlagi vloženega družbenega kapitala) ne bo uresničeval predvsem preko poslovnih organov.

Tudi razvoj tehnologije in organizacije dela prinaša številne spodbude in možnosti za večji vpliv delavcev v podjetjih ali delovnih organizacijah nasploh in s tem tudi samoupravljanja. In ne nazadnje: usoda in razvoj samoupravljanja v delovnih organizacijah sta bistveno odvisna od odnosov v družbi kot celoti. To pa pomeni tudi odnosov v političnem sistemu. Demokracija je nedeljiva.

Povečati proizvodnost dela, demokratizirati odnose med ljudmi in pospeševati družbeno ustvarjalnost - vse to slej ko prej ostaja problem družbenega zaupanja med posamezniki in družbenimi skupinami. Brez tega demokratičnega zaupanja ni mogoče niti v podjetju niti v družbi. Zaupanje pa temelji na odgovornem ravnanju, ki upošteva (mora upoštevati) tudi interese drugih. Zato je podlaga za zaupanje tudi kontrola, predvsem kontrola vodstva s strani članstva, delavske oblasti s strani delavcev.

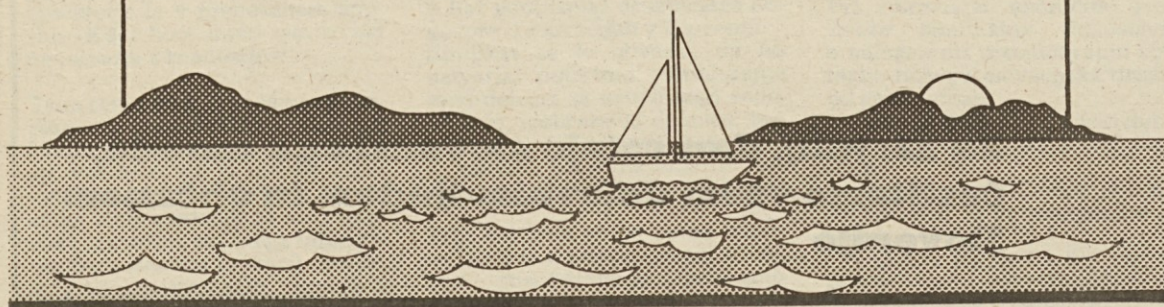
Vinko Blatnik

Sončna doživetja!
KLUBSKE
POČITNICE SO
NEKAJ VEČ!
Prave počitnice
boste preživali v
KOMPASOVEM
KLUBU
MALO MISTO
SUTIVAN

NA BRAČU
Bogata ponudba aktivnih počitnic.

Cena celotnega prevoza (avtobus-ladja)
samo 450.000 din!

 KOMPAS
JUGOSLAVIJA

Glosa

Globalne misli za nosilce obveščanja

- O, ste novinarji ... Vendar se mladi tovariš hudoje le na videz; v resnici mu gódi, da se nosilci obveščanja (po domače novinarji) zanimajo za njegove globalne misli. Ampak to občutje skrbno skriva za resnimi potezami na zaskrbljenem obrazu.

- Saj boste dobili komunike. Naš aparat ga že piše.

- Komunikacije je eno, če dovolite, a živ kontakt ...

- Vem, vem! A kaj, ko je večina glasovala za komunike. Jaz nisem.

- A vaše osebno mnenje o stvareh?

- Neuničljivi ste! Naj bo, toda bodite kratki!

- Kaj mislite, tovariš predsednik, o razvoju samoupravljanja v vaši občini?

- Mislim, tovariš novinar, da ga je treba poglobiti ...

- Kako prosim?

- Poglobiti, sem rekel.

- Hvala lepa, tovariš predsednik! Že razumem! Kako pa se pri vas uveljavlja nagrajevanje po delu?

- Po delu? Ja, še kar! Vendar situacija na tem področju družbene delovanja ni povsem zadovoljiva. Mislim, da je treba nagrajevanje po delu permanentno izpopolnjevati.

- Kako, tovariš predsednik?

- Zelo narobe bi bilo, če bi se zadovoljili z doseženimi rezultati na tem področju našega družbenega delovanja in se uspavali.

- Kakšna je trenutna situacija na terenu?

- Povsod, kamor pogledaš, enotna podpora! Zelo, zelo dobra je!

- A nelikvidnost?

- Ja, nelikvidnost pa bazo nekoliko moti. Naše infrastrukture bodo po mojem mišljenju nedvomno samokritično spoznale, da ni pravično, če trpi zaradi nelikvidnosti le baza, in se bodo začele organizirano zavzemati za njeno odpravo.

- Baze?

- Ne, za božjo voljo, za odpravo nelikvidnosti! Samo to je lahko porok za uspeh celotne akcije.

- Pa baza?

- Baza še ni samoorganizirana v samoupravnem smislu, zato tudi ne more biti odgovorna za svoj razvoj, kar vse nedvomno odločujoče pogojuje permanentno skrb infrastrukture za njen obstoj in razvoj.

- Za čigav obstoj in razvoj?

- Ja, za obstoj in razvoj baze, za kaj drugega bi sicer!?

- Aha, hvala lepa! Kako pa vi osebno gledate stvari?

- Mislim, da bo treba nekatere še bolj domisliti in doreči ...

- Niste najbolj zadovoljni, ne?

- O, to pa res ne! Vendar mislim, da je le bil storjen ogromen korak naprej.

- V čem?

- V spoznanju o nujnosti postopnega spreminjanja samoupravnih odnosov na sedanji razvojni stopnji proizvajalnih sil.

- Želite še kaj posebnega sporočiti delovnim ljudem oziroma občanom?

- Ja, zapišite, da jim želim mnogo delovnih uspehov tako pri poglobljanju samoupravljanja kot pri stalnem izpopolnjevanju nagrajevanja po delu ter preprečevanju konfliktnih situacij in socialnih razlik v okolju njihovega dela in življenja.

V tem pa občinski kurir prinese za novinarje komunike s seje in da en izvod Janezu, druge pa vrtarju za druge, ki so že odšli. In Janez začne brati:

»Čeprav osnutek in gradivo še nista do kraja izdelana in izpiljena, vendarle iz vsega že odseva določena politika, zlasti strateški vidiki te politike. Predvsem je treba poudariti pogled naprej, vizijo prihodnosti, ki presega sedanje stanje, obravnava družbene probleme celovito z vidika integracije vseh plasti delovnega ljudstva. Koncept in cilji naj bi postali v najširšem smislu last vseh delovnih ljudi, saj je zlasti od tega odvisna tudi njihova realizacija. Zato je tudi za oblikovanje in izvedbo sprejetega programa, ko bo ta dokončno oblikovan, odgovorna vsa samoupravna struktura naše družbe. Prav ta element naj spodbudi - ob zavesti, da so cilji realni - najširšo mobilizacijo vseh ustvarjalnih sil in naj vpliva na usklajevanje in povezovanje vseh naporov k doseganju skupnih nalog. V tako začetnem programu lahko najde uresničitev svojih vizij tudi mlada generacija, saj bo bodočnost v njenih rokah, zato ...»

Še dobro, da sem dobil ekskluzivni intervju, pomisli Janez med branjem. Iz obojega bo že nekaj nastalo in ni vrag, da bi ne napisal kaj bralnega. Tončku je veliko laže, ko poroča o nesrečah in kriminalu. Natanko ve, koga so okradli ali povozili, a jaz, kako naj jaz konkretno vem, koga so okradli in povozili?! In koga še bodo ali vsaj mislijo, da bodo.

Tone Pakar

Dr. Anton Prijatelj KAKO IN KAM NA DOPUST

NOVA KNJIGA

Počitniški priročnik za dopust poleti in pozimi!

Dr. Anton Prijatelj

KAKO IN KAM NA DOPUST

Iz vsebine:

- DOPUST NAM JE POTREBEN
- kdaj na dopust in kam
- kaj pričakujemo od dopusta
- podaljšani prazniki
- dopust upokojeincev

- TUDI POZIMI GREMO NA DOPUST
- dopust pozimi
- smučanje
- poškodbe na snegu in prva pomoč
- prva pomoč pri zlomih

NAJVEČ DOPUSTA POLETI

- dopust v hribih, na morju, v toplih krajih, pri sorodnikih, doma
- popotovanje na tuje
- pot na dopust
- dopust v počitniškem domu, v kampu

Torej priročnik, ki ga boste jemali s seboj na dopust!

Cena 58.800 din. Knjigarnam priznavamo običajen, knjigotrški rabat.

Naročila pošljite na naslov:

ČZP ENOTNOST, Dalmatinova 4, 61000 LJUBLJANA, telefon 321-255.

PRVA POMOČ NA DOPUSTU POLETI

- aids
- kačji pik, meduze, ose, čebele, pajki, ježki, ribe s strupenimi bodicami, komarji, klopi, limska bolezen
- pomoč pri utopitvah, sončarica in toplotna kap
- alergija
- zdravila in boleznina na dopustu

Želimo vam prijetne počitnice!

NAGRADNA KRIŽANKA

št. 28

Rešitev nagradne križanke št. 28 pošljite do 1. avgusta na naslov: DELAVSKA ENOTNOST, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana, s pripisom na ovojnici: NAGRADNA KRIŽANKA ŠT. 28. Nagrade so 100.000, 60.000 in 50.000 dinarjev.

Rešitev nagradne križanke številka 26: LARS, ZA, RAI, ANITA EKBERG, ODSELETEV, ROP, SRAGE, DM, ATIK, ENAKOPRAVNOST, MJ, TRIO, UJNA, OHOLOST, AKE, RK, NIKO, KASA, NEN, TERNA, MLADINA, ENAJSTMETROVKA, RG, ATRATO, LOOK

Izzrebani reševalci nagradne križanke številka 26

1. Marija Kropar st., Zg. Brnik 52, 64207 Cerklje na Gor.
2. Samo Lah, Globoko 8 f, 63272 Rimske Toplice
3. Bojan Rakar, C. 24. junija 64, 61231 Črnuče

Delavska enotnost

List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. Predsednik Josip Broz Tito je Delavska enotnost 15. novembra leta 1967, ob njeni 25-letnici, odlikoval z redom zasluga za narod z zlato zvezdo

- Izdaja ČZP Enotnost - delovna organizacija v ustanavljanju, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4, poštni predal 479
- V. d. direktorja in glavnega urednika: Franček Kavčič, telefon 313-942, 311-956
- V. d. odgovornega urednika: Marjan Horvat, telefon 313-942, 311-956
- Člani uredništva: Boris Rugelj (komentator urednik - družbenoekonomski odnosi, delitev); področni uredniki: Andrej Agnič (posebne naloge, fotografija), Ciril Brajer (reportaže in samoupravni odnosi), Marija Frančeskin (socialna politika in varstvo okolja), Ivo Kuljaj (ekonomska ureditev), Janez Sever (posebne naloge), Andrej Ulaga (turizem, rekreacija, šport in oddih), Igor Žitnik (znanost, kultura in izobraževanje), Damjan Križnik (urednik - reportaže), Remigij Noč (urednik - drobno gospodarstvo, delavci v samostojnem osebem delu), Sonja Seljak (redaktorica-lektorica), Brane Bombač (oblikovalec), Jožica Anžel (tajnica), telefon 311-956, h.c. 310-033
- Naročnina 321-255
- Posamezna številka Delavske enotnosti 5.200 din
- Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo
- Poštnina plačana v gotovini
- Tisk ČGP Delo, tozd Tisk časopisov in revij, Ljubljana, Titova 35
- Žiro račun: 50101-603-46834
- Časopisni svet: Albert Vodovnik (predsednik), Meta Benčič, Franc Berginc, Andrej Coklin, Silvester Drevenšek, Ivo Grilc, Vlado Haas, Ivo Janžekovič, Niko Klavžar, Rajko Lesjak, Mira Maljuna, Slavko Peklar in Nada Serajnik

AVTOR KRIŽANKE IL. NOČ	PREDMET NA ODRU, DEL SCENERIJE	ANG. RAZISKOVALEC AFRIKE (DAVID)	VELIK KOS POHIŠTVA	ERICH SEGAL	SODOBNI PLES	JOSIP BROZ	MIT. PRVI LETALEC	KRAJ BLIZU VRHNIKE S TEHNIČNIM MUZEJEM SLOVENIJE	MOŽAK Z DOLGO BRADO	DEL FOTO-APARATA	PRIPADNIK ST. GERMANOV	SKUPEK ENAKIH CELIC V TELESU	ČLOVEK IZ ISTEGA KRAJA	HRIB PRI BEOGRADU
NAFTNO SREDIŠČE V ROMUNJI								LUKA V ALŽIRU						
RUS. SKLADATELJ (NIKOLAJ, «ANTAR»)														
AM. FILM. IGRALKA GARDNER				DUŠEVNA RAVNODUŠNOST										
AM. FILM. IGRALEC DOUGLAS					OKUSNA MORSKA RIBA						POJAV NA VODI			
KLADA ZA SEKANJE						REKA SKOZI GRENOBLE	KRALJEVIČ IZ MAHABHARATE				PRITOK VOLGE	GORA NA KOROSKEM		
IVAN GROHAR		PISATELJ PELIN						SL. ALPINIST (JOŽA) POL ČLOVEK POL KOVJ				LITV	MEŠANA SRBSKA SOLATA	DIŠEČE MAZILO
ST. PERZIJ. KRALJ, PREDMAGAN PRI SALAMINI		AVSTRJ. SKLADATELJ (GOTTFRIED)							FRNIKOLA	VNEMA, POLET	POKRAJ V VIETNAMU			
GLASBENIK SOSS				ČASOVNO OBDOBJE	IZŽAREVANJE, SEVANJE									
MEK. IME ALŽIRSKEGA MESTA ANNABA					ČESNA MREŽNICA	GREGOR NOVAK						VALENCIČ RUDI	SUBOTICA	
NAUK O ENERGIJI											PLOD			
FRANC. IME ZA ZENEVSKO JEZERO						SVETIŠČE					DEL DNEVA			

Rudolf Zupanc-Rudi:

NE PREVZEMAM KRIVDE

»Prav neverjetno je že, zakaj vse naj bi bili mi krivi! Če bi bila očitke upravičen, potem je prav tako nerazumljivo, zakaj ni zdaj bolje, ko je vendar toliko mladih in sposobnih na vodilnih mestih! Pogosto sem jih dobival po nosu, toda, rad bi videl enega, ki bi mi rekel: »Rudi, ti si bil proti znanju, napredku, razvoju!...«

– Rekli ste, da ste jih dobivali po nosu...

»Pustiva to. Tega ne bi pogrevala. Sem pač žrtev revolucije.«

– Katere revolucije?

»Prideš v ta stroj, ki ene upravičeno in druge po krivici potepta!«

– Z dobrimi šestnajstimi ste bili predsednik Skoja.

»Da. Ne Zveze socialistične mladine, Skoja! To je velika razlika. In to v rudniku v Velenju.«

– To je bilo leto po vojni?

»Da, šestinštiridesetega, ko sem se pri rudniku učil za električarja. V stari elektrarni.«

– Rojeni ste bili v Velenju, vaš oče je bil obrtnik?

»Da. Časi so bili težki, zato sem se šolal ob delu.«

– Vi ste organizator dela.

»Organizator proizvodne usmeritve. Vodja delovne enote servisnih služb pri Elektro Celje. »Prehodil sem vso dolgo pot od vajenca do vodje delovne enote.«

– Kako to mislite?

»Sem enak med enakimi, sposobnost in delo štejeta! Jaz razlikujem samo dve vrsti delavcev: dobre in slabe. Namreč, tudi slabi delavci se najdejo.«

– To je pri nas redko slišati.

»Žal. Da je nesreča večja, prenekafteri med njimi z jezikom rine naprej in ga čez čas srečaš na še kako odgovornem mestu. In sva spet pri stroju, ki te pregazi...«

– To je tako razumeti, kot da je takšnih delavcev več kot onih...

»Ne, hvala bogu ne, imamo potrpežljiv in delovni narod, ki bi si zaslužil boljše vodstvo.«

– Torej, vi ste vnet zagovornih sedanjih sprememb? Teh gibanj tudi za več demokracije?

»Težko bi pristal na to definicijo ali takšno razlago. Nisem za nobeno novo stranko, če mislite na to. Sem še vedno član zveze komunistov. Mislim, da je ta današnja pot zgrešena. Katera? Preveč različnosti je naenkrat. Izgubili smo – ostrino.«

Tudi Milošević ima razloge, da tako govori! Tudi naše vodstvo ni čisto – sveto. To se zdaj lepo kaže pri podpisovanju listine. Ni več tiste zagnanosti, ki bi jo človek pričakoval. Če bi bilo to še pred

letom dni, potem ja, medtem pa so prišle na dan nekatere objektivne resnice. Narod ni niti slep niti tako zelo nor, da ne bi znal sešteti dva in dva!«

– Mislite v državi ali v republikli?

»V mislih imam Jugoslavijo in govorim o njej. Trdim, da je osnova zdrava. O tem so prepričani tudi ljudje, delavci. Če bi »baza« popustila, si ne morem predstavljati, kaj bi se dogajalo. Lahko si predstavljam, vendar si ne upam priznati podobo katastrofe. Preprosti ljudje zdravo mislijo, tako tu kot v Srbiji. Pred dnevi sem imel na obisku družino iz Srbije. Kot verjetno veste, se je naša krajevna skupnost pobratila s krajevno skupnostjo Bela voda pri Kruševcu...«

– Bele vode, to je tisti kraj, ki je znan po večerih poezije?

»Točno ta. Naša delegacija iz Savinjske doline se vsako leto udeleži teh prireditev. Tam srečujemo najvišje državne voditelje. To sem omenil zato, ker pri nas na podobnih srečanjih redko srečaš kakšnega visokega političnega funkcionarja.«

– Mogoče pa so politiki v Srbiji bolj pesniško navdahnjeni?

»Ne bi rekel. Vsaj iz pogovorov z njimi nisem imel tega občutka pa tudi njihova politika ni ubrana na te strune. Več so z narodom ali vsaj tako med narodom.«

– Tudi vi ste mnogo med ljudstvom; v krajevni skupnosti, ste predsednik območne zveze društv inženirjev in tehnikov, ste dobitnik visokega priznanja sindikatov...

»Prav pri sindikatu zdaj nisem več dejaven. Zaradi delovnega mesta...«

– Kljub vsemu, v čem je razlika med sindikatom, ki ste ga vi nekoč vodili, in današnjim?

»Takrat je bilo delo sindikata drugačno. V glavnem smo se borili za K-15, da smo koga spravili na morje...«

Politiko je vodila partija, partija je odločila, sindikat pa je to izvajal. Takrat smo bili še bolj revni in smo se grebli za osnovnimi dobrinami.

Samoupravni sistem je bil no-

vost, takšen, kot je bil predložen, je bil resnično vabljev, zanimiv in nekaj povsem novega.

Ob tem bi rad nekaj povedal! Prav poskočim, ko slišim, za kaj vse naj bi bili mi, »starejši«, krivi. Gre za očitke povprek, zato mislim, da je to velika krivica vsem poštenim delavcem, ki so bili nosilci našega razvoja. Ne razumem, kako lahko nekdo, ki še ni niti povohal dela, ki ne vstaja ob petih na svetek in petek, ki ni nikdar osem ur stregel stroju ali ki mu tekoči trak ni nikoli odmerjal ritma, zdaj govori, za kaj vse naj bi bili »mi« krivi. Človek mora biti slep, če ne vidi razlike...«

– Nujno, ker mogoče takrat ni živel ali pa vidi razvoj in rezultate pri sosedih!

»Ne zagovarjam napak niti ljudi, ki so krivi zanje. Prav tako nisem med tistimi, ki zahtevajo, naj vsa ta leta utonejo v pozabo. Ne, toda bolj kot nenehno samo očitati, sem za to, da strnemo sile, samo z roko v roki bomo prišli naprej. To je kruta, vendar edina možnost!«

– Rekla sva, da ste predsednik zveze društev inženirjev in tehnikov. Gre za strokovni potencial, od katerega danes mnogo pričakujemo, ki naj bi bil motor našega razvoja, da bi se lahko vsaj vključili v Evropo...

»Točno. Naša zveza združuje med 2.500 in tri tisoč člani. Si lahko predstavljate, kolikšen potencial je to! Žal pa moram priznati, da niti danes te pameti ne znamo ali nočemo izkoristiti!«

– Ste lahko konkretniji?

»Tu mislim na delo članstva v društvih. Ne trdim, da društva ne delajo, da ne izkoriščajo znanja, ki ga imajo na voljo, trdim pa, da društva niso vpeta v družbeno gibanje za prenavo.«

Poglejva primer cestne povezave z Ljubljano. To navajam zato, ker mi takoj spravi kri v glavo. Moj predhodnik, Henrik Čmak, si je obrusil jezik in pete zaradi hitre ceste in tiste prekleto žalske obvoznice. Združil je vse, kar se na te reči kaj spozna, hodil na sestanke, pisali so mnenja, sestavljali račune in – hitra cesta, ne avto cesta, se je končala z obvoznico v Žalcu.

Ne krivim samo Žalca, sokrivi so tudi Celjani, ker se niso dovolj uprli tej polovični, če ne že četrtinski rešitvi in da se danes Evropejec čez Trojane cijazi tako hitro, kot se je Napoleon na konju!

Tu in pogosto gre za politične pritiske in rešitve, ki so odločujoče, dasiravno stroka ponuja vse za in proti.«

– Govorimo o inovativni družbi, o...

»Govorimo in bomo še govorili, dokler ne bomo spremenili naše miselnosti. Govorim iz prakse, ti imaš lahko ne vem kakšnega strokovnjaka, če mu ne boš omogočil dela in če tega ne boš tudi ovrednotil, bo to zanje mrtev kapital in strokovnjak izgubljen. V tem se

mi razlikujemo od Zahoda. Po miselnosti, po zavisti, po prepričanju, da nam je nekaj dano samo od sebe ali da nam bo nekdo nekaj dal, pomagala, nas za roko vlekel...«

– Govorimo drugače. Tu so tudi nova gibanja, ozaveščanje o ekološki katastrofi...

»Ekologi, kdo so to, če ne mi vsi. Sami ne bodo rešili niti enega samega problema, če ne bo sodelovala stroka: tako oni strokovnjak iz Cinkarne kot oni iz Termoelektrarne v Šoštanju ali kmet s svojimi strupenimi škropivi.«

Težava je v tem, da se vsak čustveno odziva na te težave in da je vsak različno pripravljen, ko mora sam kaj žrtvovati. Ne gre samo za onesnaževanje, gre za vprašanje, kako in s čim nadomestiti ta dohodek, torej za vprašanje nadomestne, enake ali vsaj tako donosne proizvodnje. Gre za tvojo prihodnost in prihodnost znanstvenca. Na ta vprašanja pa lahko odgovori samo stroka. Zato pravim, da samo »zeleni« ne bodo in ne morejo spremeniti sveta. Lahko pa ga skupaj.

– In ga?

»Včasih. Redko. Od velikih re-

šitev gre v našem primeru za reševanje celjskega mestnega jedra. To je po moje najuspešnejši primer tovrstnega sodelovanja.«

Možnosti pa je tisočero. Žal se mi ne moremo enakovredno vključevati, ker nismo ustanova. Mi lahko pripravimo devet od desetih projektov, vendar se na licitaciji ali razpisu ne moremo pojaviti, ker nam manjka deseti projekt in ker nismo registrirani za tovrstno dejavnost.«

– Kako potem to spremeniti?

To smo nekoliko uredili že tedaj, ko je kapital dobil dejansko vrednost. Znanje pa je kapital, ki ga priznava vsak, razen pri nas in še v nekaterih državah realnega socializma, nismo znali vrednotiti. Danes je težko reči: Odslej bo drugače! Gre za proces, ki zahteva svoj čas. Žal. To je lepo vedno tudi v politiki: dokler ni bilo možnosti za različnost mišljenj, stranke, je marsikdo pričakoval, kako bomo z obema nogama stopili čez noč v demokracijo, če bomo ustanovili stranko. In danes? Sivina, sivina...«

– Hočete reči, da prenova za zdajšnji trenutek?

»Da. Še več, da prenova ne spada v današnji trenutek, ko je vsa Jugoslavija v takšni krizi in ko zdaj mi poudarjajo to tako, kot da bi razsvetlili in odpirali cerkve po dvajsetih, tridesetih letih začeli na vso moč zvoniti. Vsega tega je naenkrat preveč.«

– Torej bi morali biti zadovoljni z razmerami, kot so?

»Ne, kje pa! V Sloveniji, in v celotni državi, bi najprej morali izpeljati obnovo gospodarstva, da bi prišli do ekonomske preobrazbe. V tej anarhiji ni možnosti za dober rezultat – osnovna je namreč disciplina. Disciplin pri delu in enotnosti, disciplin v družbenih odnosih, v poslovanjih...«

– Žal sva na začetku: disciplin ni niti v vodilnih strukturah v partiji...

»To je tragedija. To je najbolj tragično, kar lahko doleti narod. Ta neizprosni boj za oblast, katerega priče smo zdaj. Upam, da bomo imeli vsaj to smetlo in pamet, da bi ostali sam priče...«

Janez Sevc

Mismo največji, naredili pa bomo vse, da bomo postali vplivni

Zdaj že najmanj 30.000 naročnikov prejema Delavska enotnost glasilo slovenskih delavcev, prebira pa jo precej – trikrat več bralcev.

Med njimi je največ sindikalnih aktivistov, članov organov samoupravljanja in vodilnih delavcev v gospodarstvu. Berejo nas torej ljudje, ki so doslej poslušali, pa se jim vendarle obeta, da bomo končno predlagali, odločali. VPLIVALI!

Postajamo zanimivi za oglašanje in to po konkurenčnih cenah:

– črno-bela stran (1/1) 12.000,000 dinarjev

– pol strani (1/2) 7.550,000 dinarjev

– četrt strani (1/4) 5.000,000 dinarjev

Naročila, sporočila, predloge pošljite na naslov:

ČZP ENOTNOST

DO v ustanavljanju

Dalmatinova 4

61000 Ljubljana

Če nas pokličete po telefonu (061) 310-033 pa boste zvedeli tudi kaj o nagradah...

LIPE SVEDER: USPEH

